

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ФАКУЛТЕТ ПО СЛАВЯНСКИ ФИЛОЛОГИИ
КАТЕДРА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Радослава Николаева Колева

**ЕЗИКОВИЯТ ОБРАЗ НА ПРЕСТЪПНОСТТА В БЪЛГАРСКИЯ И
ПОЛСКИЯ ЕЗИК**

АВТОРЕФЕРАТ

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор”
Професионално направление: 2.1 Филология (български език – лексикология)
Катедра по български език

Научен ръководител: доц. д-р Надежда Михайлова-Сталянова

София

2023

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедрата по български език, Факултет по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски” на 06.12.2021 г., протокол № 11/ 06.12.2022 г.

Дисертационният труд се състои от увод, шест глави, заключение, библиография и приложения. Общият му обем възлиза на 231 страници, от които 25 страници библиография, както и 2 приложения. Библиографията обхваща 360 библиографски единици и източници на български език и полски език.

Научно жури:

Проф. д-р Петя Начева Осенова

Доц. д-р Владислав Огнянов Миланов

Доц. д-р Борян Георгиев Янев

Проф. д-р Ваня Иванова Зидарова

Доц. д-р Катажина Попова

Публичната защита на дисертационния труд ще се проведе на2023 г. от часа в Заседателна зала №..... на „Св. Климент Охридски”.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

Увод.....	7
Обект, метод и задачи на изследването.....	10
Обект на изследване.....	10
Методи на изследване.....	10
Задачи на изследване.....	10
Екскерпиран материал.....	11
Глава I: Езикова картина на света – Теоретичен преглед по темата.....	12
I. Картина на света	12
1. Картина на света – дефиниция.....	12
II. Езикова картина на света	14
1. Изучаване на езиковата картина на света.....	22
2. Езиковата картина на света в руската лингвистика – кратък обзор.....	23
3. Езиковата картина на света в полската лингвистика – кратък преглед....	24
4. Дефиниция за езикова картина на света.....	30
5. Методология на изследване на езикова картина на света.....	37
6. Езиковата интерпретация на света.....	38
7. Структуриране на езиковата картина на света	39
8. Характеристики на езиковата картина на света.....	40
8.1 Статус на езиковата картина на света.....	40
9. Вариации на картината.....	41
9.1 Ментална картина на света или езикова картина на света.....	41
9.2 Текстова картина на света или езикова картина на света.....	42
9.3 Културна картина на света или езикова картина на света.....	45
10. Типологично разграничение на езиковата картина на света.....	46
Глава II: Езиковата метафора – Теоретичен преглед по темата.....	49
1. Метафората като средство за създаване на езиковата картина на света.....	49
1.1 Механизъм на метафората.....	49
2. Метафората като модел.....	58
2.1 Метафоричен модел.....	58
3. Езиковата метафора в контекста на когнитивистиката.....	58
3.1 Когнитивната наука.....	58

3.2 Когнитивната лингвистика.....	60
3.3 Постулати на когнитивната лингвистика.....	62
3.4 Езикът.....	62
3.5 Наблюдение на когнитивните структури.....	63
3.6 Когнитивна мотивираност на езиковите форми.....	64
3.7 Какво отразява езиковата структура?.....	64
4. Теория за концептуалната метафора.....	66
4.1 Ориентационни метафори.....	67
4.2 Онтологични метафори.....	67
4.3 Структурни метафори.....	69
5. Разбиране и интерпретация на метафора.....	74
5.1 Условия за разбиране на метафоричния изказ.....	74
5.2 Интерпретация на езиковата метафора.....	75
5.3 Условия за интерпретация на езиковата метафора.....	76
5.4 Разбиране на метафоричния изказ.....	76
5.5 Структура на метафоричния изказ.....	77
6. Изводи.....	77
Глава III: Престъплението „Трафик на хора” в законодателството на Република България и Република Полша.....	80
I. Престъплението трафик на хора в българското законодателство – наказателно-правна уредба.....	80
1. Нормативни актове, които регулират престъплението трафик на хора в Република България.....	80
1.1 Наказателен кодекс на Република България.....	81
1.2 Закон за борба с трафика на хора.....	84
1.3 Европейска конвенция на съвета на Европа за борба с трафика на хора.....	86
1.4 Република България по отношение на престъплението трафик на хора.....	88
1.5 Кой деяния не могат да бъдат категоризирани като трафик на хора?.....	88
1.6 Трафик на хора по смисъла на чл. 280 от НК – незаконен трафик на мигранти и бежанци – чл. 280 от НК.....	89
1.7 Прилики между трафика на хора по смисъла на чл. 159 и трафика на хора по смисъла на чл. 280 от НК.....	90
1.8 Разлики между трафика на хора по смисъла на чл. 159 и трафика на хора по смисъла на чл. 280 от НК.....	90

II. Престъплението трафик на хора в полското законодателство – наказателно- правна уредба.....	91
1. Нормативни актове, които регулират престъплението трафик на хора в Република Полша.....	91
1.1 Конституция на Република Полша (<i>Konstytucja Rzeczypospolitej Polski</i>).....	92
1.2 Национална програма за действие срещу търговията с хора (<i>Krajowy Program Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi</i>).....	92
1.3 Наказателен кодекс на Република Полша (<i>Kodeks Karny RP</i>).....	92
Заключение.....	95
Глава IV: Метафорични модели на престъплението трафик на хора.....	98
I. Метафорични модели.....	98
1. Трафикът на хора е лов.....	98
1.1 Жертвите на трафик на хора са дивеч.....	99
1.2 Трафикантът на хора е хищник.....	100
1.3 Трафикантът залага капан и ловува.....	100
1.4 Жертвите попадат в капан.....	101
1.5 Трафикът на хора е риболов.....	102
2. Трафикът на хора е течност.....	104
2.1 Трафикът на хора се осъществява в естествено създаден воден басейн....	104
2.2 Трафикът на хора се осъществява в изкуствено създаден воден басейн...105	105
2.3 Видове движения в канала.....	106
2.4 Елемент на водната среда – вълна.....	106
2.5 Трафикът на хора следва конкретен маршрут.....	107
2.6 Трафикът на хора е каналджийство	108
2.7 Трафикантът е каналджия.....	109
3. Трафикът на хора е търговия.....	111
3.1 Трафикът на хора е бизнес.....	112
3.2 Трафикът на хора е покупка.....	113
3.3 Трафикът на хора е продажба.....	113
3.4 Жертвите на трафик на хора са стока (предмет, кукла).....	115
3.5 Видове стока (на плът, на жени, на тела, на бели робини).....	117
3.6 Трафикантът на хора е търговец.....	119
4. Трафикът на хора е робство.....	121
3.1 Жертвите на трафик на хора са роби.....	123

3.2 Трафикантът е осмислян косвено като робовладелец.....	126
5. Трафикът на хора е хазарт	127
6. Обект и субект на трафика на хора.....	130
7. Изводи.....	131
Глава V: Езиковата картина на престъплението трафик на хора (Анкета и резултати).....	133
1. Анкета с носители на български език.....	134
2. Анкетата с носители на полски език.....	143
3. Изводи.....	152
Глава VI: Лексикални измерения на жертвата на трафик на хора в разкази (интервюта) от първо лице.....	156
1. Лични разкази на български език (15 броя).....	156
2. Лични разкази на полски език (13 броя).....	163
3. Трафикът на хора е търговия.....	170
1.1 Трафикът на хора е покупка.....	170
1.2 Трафикът на хора е продажба.....	171
1.3 Жертвите на трафик на хора са стока.....	172
1.4 Трафикантите на хора са търговци	173
4. Трафикът на хора е процес на опредметяване и обезстойностяване.....	174
4.1 Жертвите на трафик на хора са предмети.....	174
5. Трафикът на хора е лов.....	175
6. Трафикът на хора е робство.....	176
7. Трафикът на хора е кражба.....	177
8. Трафикът на хора е течност.....	177
9. Трафикът на хора е схема.....	177
10. Трафикът на хора е затвор.....	178
11. Трафикът на хора е Ад.....	179
12. Трафикът на хора е съновидение.....	179
13. Лексикално-семантични групи	180
13.1 Лъжа.....	180
13.2 Жестокост, издевателство, страх.....	181
13.3 Тормож (психически и физически).....	184
13.4 Страх и срам.....	185
13.5 Заплаха.....	186

13.6 Заплаха за убийство.....	186
13.7 Опити за самоубийство.....	186
13.8 Любов, семейство и семейна среда.....	187
13.9 Работен ден.....	188
14. Изводи.....	189
Заклучение.....	193
Приноси моменти.....	195
1. Научен принос, практически принос и теоретично значение на дисертационния труд.....	195
Приложение 1.....	196
Приложение 2.....	204
Библиография.....	207
1. Библиография.....	207
2. Източници за посочените примери в метафоричните схеми на български и полски език.....	226
3. Източници за посочените примери в личните истории на български и полски език.....	230

Увод

Престъпленията, борбата с тях, както и тяхната превенция, са теми, които са неразделна част от правото, публицистиката и частния живот.

Според международната дефиниция на Протокола за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност от Палермо, престъплението трафик на хора представлява набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора посредством заплахата за използване или самото използване на сила или други форми на принуда, отвлечане, измама, въвеждане в заблуждение, злоупотреба с власт или състояние на зависимост или даване, или получаване на пари, или облаги за постигането на съгласието на лицето, имащо власт над друго лице, за целите на експлоатирането му. (Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, 2005 г.). Видовете трафик на хора са: трафик на хора с цел сексуална експлоатация, трафик на хора с цел трудова експлоатация, трафик на деца с цел просия, джебчийство и други нелегални дейности, трафик на бременни жени с цел продажба на новородените им деца, трафик на хора с цел продажба на телесни органи, тъкани и яйцеклетки.

Обект, метод и задачи на изследването

Обект на изследване

Обект на настоящия дисертационен труд е осмислянето на престъплението трафик на хора и проявлението на този вид престъпление в езиковата картина на българския и полския език. Обект на научен интерес и анализ в настоящия труд са две конкретни разновидности на престъплението трафик на хора: трафик на хора с цел сексуална експлоатация и трафик на хора с цел трудова експлоатация.

Изследвани езици: български език и полски език

Методи на изследването

Изследователският метод е когнитивен в рамките на теорията за концептуалната метафора на Дж. Лейкоф и М. Джонсън, теоретичната рамка на езиковата картина на света и езиковата картина на света в контекста на полската лингвистична школа.

Използвана е:

- Методологията на анкетното проучване

Задачи на изследването

1. Съпоставителен анализ на фрагменти от българската езикова картина и полската езикова картина, отнасящи се до конкретно престъпление – трафика на хора с цел сексуална или трудова експлоатация
2. Описание и анализ на посоките на концептуализация на престъплението трафик на хора в българския и полския език чрез открояване на метафорични схеми
3. Сравняването на езиковите картини в различни дискурси – медийна реч, разговорна реч

Ексерпиран материал:

1. Медиян език – сайтове на новинарски агенции, на ежедневници, на телевизии, на радиостанции
 - На български език: www.bntnews.bg, www.news.bg, www.standartnews.com, www.trafficnews.bg, www.trud.bg, www.sega.bg, www.webcafe.bg, www.dnes.bg, www.nova.bg, www.novini.bg, www.offnews.bg, www.fakti.bg, www.europarl.europa.eu, www.dw.com/bg, www.bnr.bg, www.news.bg, www.24chasa.bg, www.dennews.bg, www.eurocom.bg, www.marica.bg, www.burgaspodlupa.com, www.novavarna.nt, www.nesebarinfo.com, www.utroruse.com, www.novini247.com, www.bghelsinki.org, www.bg.glosbe.com, www.actualno.com, www.novini.bg,
 - На полски език: www.dw.com/pl/, www.gazetabaltycka.pl, www.focusnauka.pl, www.rp.pl, www.wiadomosci.wp.pl, www.wogrodzienowejziemi.pl, www.walch.policja.gov.pl, www.chodziej.policja.gov.pl, www.gdansk.uw.gov.pl, www.focus.pl, www.krosno24.pl, www.slaska.policja.gov.pl, www.aenetworks.prowly.com, www.ueractiv.pl, www.siecbakhita.com, www.kampaniespoleczne.pl, www.gospodarkamorska.pl, www.wgospodarce.pl, www.gov.pl.
2. Лични истории на жертви на трафик на хора, поместени на страницата на интернет източници
 - Личните истории на жертвите на български език: видеоплатформата за споделяне – Youtube на канала на телевизии (NOVA телевизия, Bulgaria ON AIR), на страниците на интернет издания (kriminalno.com), на страниците на български ежедневник (вестник „Дневник”),
 - Личните истории на жертвите на полски език: във видеоплатформата за споделяне – Youtube, на канала на медии (телевизия TVN), предаванията: Super Express, Efekt Domina, на страниците на Фондация „La Strada”, на страниците на Sieć Bakhita.
3. Анкетно проучване

Престъплението трафик на хора ще бъде разгледано от юридическа гледна точка, както и в три различни прояви на дискурса: медиен език, лични разкази и чрез методологията на анкетното проучване.

ГЛАВА 1

ЕЗИКОВА КАРТИНА НА СВЕТА

(Теоретичен преглед по темата)

I. Картина на света и езикова картина на света

Картината на света представлява „образ на света, изграден в резултат на всеобемния духовен живот на човека, в чийто формиране вземат участие всички страни на психичната му дейност” (Илиева 2015) (вж. Гуревич 1972, Борщев 1996, Иванов, Топоров 1965, 1974).

Картината на света се явява отражение на реалния свят, а *езиковата картина на света* фиксира това отражение.

Езиковата картина на света или езиковият модел на действителността представлява съвкупност от знания, които са запечатани в лексиката, фразеологията и граматиката. В живота на индивида от определен социум *езиковата картина на света* предшества концептуалната картина и е в позиция да я формира. *Езиковата картина на света* се състои от образи на обекти, езиковата структура не отразява действителността, а я интерпретира.

Двата най-важни съвременни източника по отношение на *езиковата картина на света* са немската философия и американската антропология. Терминът *езикова картина на света* произхожда от:

1. Идеите на Вилхелм фон Хумболд и неохумболдианците (Лео Вайсхербер и други) за вътрешната форма на езика
2. Идеите на американската етнолингвистика
3. Частично и от т.нар хипотеза за лингвистичната относителност на Сапир-Уорф.

В своя дисертационен труд стъпвам на теоретичната рамка на полската лингвистика.

Езикова картина на света в полската лингвистика

Първата дефиниция на *езиковата картина на света* в полската лингвистика е формулирана от Валери Писарек в края на 70-те години на XX век (1978 година) в *Encyklopedia wiedzy o języku polskim (Енциклопедия на познанието за полския език)* под

редакцията на Станислав Урбанчик. Писарек говори за езиковата картина на света като за „картина на света, отразена в даден език, и която не съответства тясно на действителния образ, откриван в науката¹ (Pisarek 1978:143).

През 80-те години на ХХ век изследвания в областта на *езиковата картина на света* в университета Мария Кюри-Склодовска в Люблин с екип от учени под ръководството на Йежи Бартмински поставят основите на люблинската етнолингвистична школа, чийто главен предмет на интерес е езиковата картина на света.

Люблинският етнолингвистичен екип представя група анализи по темата за езиковата картина на света на страниците на брой 26 на печатното издание *Акцент* (*Akcent*) (1986) под обобщаващото заглавие *Език и фолклорна визия за света* (*Język i ludowa wizja świata*). Голям брой статии, посветени на темата за *езикова картина на света*, са поместени на страниците на 16-те тома на люблинското издание *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury* (*Етнолингвистика. Проблеми на езика и културата*) (в периода 1988-2004 година).

През 1980 година във Вроцлав е издадена първият брой на *Речника на народните езикови стереотипи* (*Słownik ludowych stereotypów językowych*) (1980) – под редакцията на Йежи Бартмински, който изследва езиковите и етнолингвистичните въпроси, свързани с фолклорната визия за света и човека. Едновременно с *Etnolingwistyka*, във Вроцлав излиза серията *Język a Kultura* (*Език и култура*) (1988) (в периода 1988-2002 година).

Голям интерес към понятието предизвиква и организираната през 1987 година конференция в град Пулави на тема „Езиков образ на света”. Представените на нея доклади са публикувани в тома *Językowy obraz świata* (*Езиковата картина на света*) през 1990 година (преиздаден през 1999, 2004, 2006 година).

През 90-те години на ХХ век се открояват много индивидуални и колективни трудове по темата за *езиковата картина на света*, които затвърждават термина *езиков образ на света* и го разглеждат в неговата всеобхватност (*Naukowy i nienaukowy obraz morza na przykładzie języka polskiego i angielskiego* (*Научна и ненаучна картина на морето въз основа на примери от полския и английския език*) на Йоланта Мачкевич (Гданск, 1991), *Językowy obraz świata dzieci i młodzieży* (*Езикова картина на света на*

¹ „obrazie świata odbitym w danym języku narodowym nie odpowiada ściśle rzeczywistemu obrazowi, odkrywaniem przez naukę” (Pisarek 1978:143)

децата и младежите) под редакцията на Ожджински (Краков 1995), *Dom w języku i kulturze* (*Домът в езика и културата*) под редакцията на Гражина Савицка (Шчечин 1997) и др.

Терминът *езикова картина на света* се проблематизира и от автори, пишещи в тома *Nazwy wartości* (1993) под редакцията на Й. Бартмински и М. Мазуркевич.

Понятието *езикова картина на света* бива употребено в обсъжданията по отношение на разговорния стил (Йежи Бартмински 1993), на социолектите (Станислав Грабяс 1994), на фразеологията (Анджей М. Левицки, Анна Пайджинска, 1993), на езиковото богатство (Ришард Токарски 1993), на стереотипите (Йежи Бартмински, Йоланта Панашюк 1993/ 1990).

Особено място в полето на изследванията по темата за *езиковата картина на света* заемат и трудовете на английски език – работите на Анна Вежбицка, която в поредица от книги и статии, използвайки метода на компонентния анализ и работейки с „естествения семантичен метаезик”, извършва не само семантична реконструкция на значенията на ключовите думи, характерни за културите на различни народи, такива като *ojczyzna, wolność, pokora, przyjaźń, odwaga, dusza* (*отечество, свобода, смирение, приятелство, смелост, душа*), а и по особено проникновен начин показва дълбоката връзка на езика с механизмите на мислене и концептуализация на явления от действителността.

ГЛАВА 2

ЕЗИКОВА МЕТАФОРА

(Теоретичен преглед по темата)

Целта на настоящата глава е да се направи кратък теоретичен преглед по темата за езиковата метафора, като се набележат основни точки и концепции, които отговарят на темата на настоящия дисертационен труд.

***Метафората* като средство за създаване на езиковата картина на света**

XX век се характеризира с разширяване на интереса спрямо *метафората* в областта на лингвистиката (Richards 1936, Osborn 1967, Osborn, Eninger 1962, Black 1971, Black 1979, Бирдсли 1990 и др.).

Полската изследователка Т. Добжинска (Dobrzyńska 1984) подчертава, че метафората е основен комуникативен механизъм, който е характерен за различните езици и различните многообразни стилови разновидности. Добжинска акцентира върху културологичната обусловеност на езиковата метафора. Тя функционира на базата на близостта между адресата и адресанта. Т. Добжинска уточнява, че под „близост” има

предвид исторически и културни сходства, ментално-битови сходства, подобност в определени поведенчески модели и понятийна система, която бива обусловена от определена социална среда. Изследователката приема, че езиковата метафора, въпреки своята широка употреба и разпространение, нарушава принципите на употреба на кода и провокира задвижването на процеси, различни от тези, които съпътстват обикновената употреба на езиковия знак (по Денчева 2015:24;25).

При моделирането на определена езикова метафора е необходимо да се съберат данни от две ясно разграничени полета:

1. Полето на същинското метафорично изразяване, в което се намира езиковата метафора, като готов резултат от вече протекъл и преминал процес на пренасяне,

2. Полето на допълнителните знания, образи, асоциации при езиковата употреба на лексемите, които биват активирани от метафората.

Е. Сапир и Б. Уорф въвеждат в науката хипотезата, че именно понятийната система контролира мисленето на индивида, структурира възприятията му, поведението му по отношение на обкръжаващия го свят. Въз основа на тезата на Сапир и Уорф се налагат схеми (или модели) на поведение и мислене, които не се наблюдават пряко, а се долавят чрез езика. Езиковата единица носи богат набор от информация. В основата на комуникационния модел лежи същата концептуална схема, която е заложена и в мисленето (както и в действията) на индивида.

Езиковата метафора в контекста на когнитивистиката

Когнитивните структури не могат да бъдат наблюдавани директно. Езикът се явява инструментът, чрез който се достига до тях. През XX век Е. Сапир (Sapir 1949) интерпретира мисленето като съдържание на речта с най-много потенциал и уточнява, че това е съдържание, което се постига чрез интерпретирането на всеки един елемент от речевия поток, като е същевременно максимално натоварен с концептуална значимост. От друга страна, продължава Сапир, езикът е своеобразна външна граница на мисленето на най-високото ниво на символния анализ (Sapir 1949: 14-15). Оттук следва, че структурата на езика повтаря когнитивните структури. А. Вежбицка подчертава, че до мисълта може да се стигне само с помощта на думите (Вежбицкая 1999:23). Конструктите (скриптове, сценарии, концепти, фреймове, гещалти) са т.нар. специализиран език за представяне на знания. Езикът е неразривно свързан с когницията (това се доказва с твърдението и резултатите, че езиковите форми могат да бъдат описани най-пълно именно в контекста на тези структури).

Основните понятия, с които борави когнитивната лингвистика, са *концепт*, *стереотип*, *профил*, *концептуализация*, *концептуална картина на света*, *категоризация*.

Стереотипът бива разглеждан и от люблинската етнолингвистична школа. Й. Бартмински подчертава, че понятието *стереотип* е тясно свързано с езиковата картина на света и допълва, че *стереотипът* е резултат от интерпретацията на действителността в рамките на обществените познавателни модели. *Стереотипът* представлява съвкупност от субективно детерминирани представи за предмети и явления, той е комплекс от убеждения и общи черти, които са присъщи на определена група хора.

Терминът *концепт*, в рамките на когнитологията, се възприема и разглежда като единица на колективното съзнание. Е. С. Кубрякова определя концепта като „квант” на познанието и разяснява, че той е „оперативна съдържателна единица на паметта, на менталния лексион, концептуалната система и езика на мозъка (*Lingua mentalis*), на цялата картина на света, отразена в човешката психика”. (Кубрякова 1996:90). А. Вежбицка определя концепта като обект (единица) от идеалния свят, който има название и се определя (назовава) посредством набор от семантични данни, отразява културно-детерминирани представи на индивида и социума за заобикалящата действителност (Вежбицкая 1999). Концептите са в състояние да функционират в различни типове дискурси. На езиково равнище те се изразяват посредством лексеми от първичен и вторичен тип номинация. Най-разпространеният пример за вторична номинация е езиковата метафората.

Концептуалната (ментална, когнитивна, непосредствена, пряка) картина на света се създава в резултат на непосредственото познание (осмисляне) на света. Концептуалната картина включва в себе си 1) съвкупност от стереотипни представи (т. нар. ментални стереотипи) на социума, които определят неговото характерно поведение и в дадени стереотипни ситуации, 2) и съдържателно концептуално знание за обкръжаваща индивида действителност (Попова, Стернин 2010:4-5).

От гледна точка на когнитивната лингвистика езиковата метафора е ментална единица, оперираща с различни и многообразни концептуални структури (сценарии, фреймове, слотове). Процесът на метафоризация от гледна точка на когнитивната теория на метафората се базира на обработката на различни категории и структури на знанието – т. нар. фреймове и сценарии. Те представляват цялостният опит, който човекът получава при взаимодействие с околната среда (обективният свят и социумът).

Теорията за концептуалната метафора

Теорията за концептуалната метафора е свързана с имената на Дж. Лейкоф и М. Джонсън и излизането от печат на емблематичния за лингвистиката труд на двамата учени – *Metaphors we live by (Метафорите, чрез които живеем (1980/ 2003))*. В това изследване е представена завършената теория за метафората като основа на концептуалната система. Лейкоф и Джонсън превръщат идеята на психолога Джулиан Джейнс от университета Принстън, че съзнаващият разум е аналог на онова, което може да бъде наречена реален свят, и който бива построен от речник или лексикално поле, чиито термини са метафори или аналози на поведението във физическия свят (Jayness 1976: 55), в теория. Лейкоф и Джонсън се интересуват от метафоричните изрази, които образуват „живите“ метафори и разглеждат креативните метафори като частен случай.

Лейкоф и Джонсънс представят в своя труд три основни типа метафори: ориентационни метафори (Те са свързани с пространственото позициониране и взаимодействие на предметите и биват поставени в рамките на спатиалните антономични параметри от типа – *горе-долу, напред-назад, висок-ниск, вътре-вън, център-периферия, плитък-дълбок*), онтологични метафори (биват разглеждани като вместилище (контейнер). Те се характеризират с образната схема за вместилище, която включва следните структурни елементи *вътрешно пространство (interior), външното пространство (exterior), границата между тях (boundary)* (Lakoff 1987:272), структурни метафори (При тях един концепт (дейност, преживяване или събитие) се мисли и възприема през призмата на друг).

Основните идеи, на които стъпва теорията за концептуалната метафора в *Metaphors we live by*, са:

1. Локусът на метафората са концептите (а не думите).
2. Човешката концептуална система е метафорична, метафората е нейна именна характеристика (естествена като слуха, зрението, осезанието). Чрез нея индивидът има възможност да осъзнае света и да обогати опита си. Организирана е въз основа на проектиране (*mapping*) между концептуални домейни (сфери) или чрез отражение на единия върху другия.
3. Концептуалната структура е въплътена (базира се на телесния опит на индивида и социума в пространството). Индивидуалната единица е в състояние да научи повечето метафори подсъзнателно чрез ежедневния си опит и функциониране и те се превръщат в част от когнитивната му карта. Метафоричните концепти представляват

гещалти – многомерни структури от знания за възпроизвеждане и представяне на човешкия опит, и които могат да бъдат описани с помощта и посредством семантични мрежи.

ГЛАВА 3

ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО „ТРАФИК НА ХОРА” В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И РЕПУБЛИКА ПОЛША

Настоящата глава представлява кратък обзор на престъплението трафик на хора в българското и полското законодателство. Целта на тази част е да представи основните законови регламенти в двете законодателни системи, които дефинират, обясняват и изясняват особеностите на престъплението според спецификата на законодателната си власт и съдебна система.

Тази глава е посветена на нормативните актове, които регулират престъплението трафик на хора в Република България (Наказателен кодекс на Република България (чл. 159 а, б, в, г, чл. 280), Закон за борба с трафика на хора, Европейската Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора и др.) и на нормативните актове, които регулират престъплението трафик на хора в Република Полша (Конституция на Република Полша (чл. 31, както и чл. 65), Национална програма за действие против търговията с хора, Наказателен кодекс на Република Полша (чл. 8, чл. 115, чл. 189, чл. 191, чл. 203, чл. 204, чл. 253).

Включването на тази глава в дисертационния труд е мотивирано от две причини. На първо място – Глава 3 разглежда и изяснява в кратък порядък престъплението трафик на хора в българското и полското законодателства (не се търси юридическа изчерпателност). На второ място – необходимо е да се отбележи, че се метафоризират само неща от голяма важност за човешкото битие, такова каквото е и престъплението трафик на хора, криминализирано от 2002-2003 година. Това означава, че престъплението е относително ново, и като такова, бива осмисляно в съзнанието на социума, следователно и метафоризирано.

Главата не претендира за изчерпателност, а дава общ преглед на причините, които водят до формулирането на престъплението като такова.

Обект на езиков анализ в настоящия дисертационен труд са две конкретни разновидности на престъплението трафик на хора, а именно: трафик на хора с цел сексуална експлоатация и трафик на хора с цел трудова експлоатация.

ГЛАВА 4

МЕТАФОРИЧНИ МОДЕЛИ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО ТРАФИК НА ХОРА В МЕДИЙНИЯ ЕЗИК

Настоящата глава от дисертационния труд представя начина на осмисляне на престъплението трафик на хора в метафоричните схеми на този вид престъпна дейност в езиковите картини на българския и полския език.

Метафорични модели

Терминът *метафоричен модел* се наблюдава при сравнителен анализ на метафори от няколко езика или в рамките на един език. Всяка конкретна метафора би могла да се разглежда като проявление на по-общ тип (при Лейкоф и Джонсън, както и при Р. Гипс наречен *концептуална (или структурна) метафора*, при А. Баранов, Ю. Караулов, Д. Доброволски *метафоричен модел*, при Телия (по образец на А. Жолковски) – *развиване на метафора (или усилване на метафора)* (Lakoff, Johnson 1980/ 2003; Баранов, Караулов 1994; Добровольский 1996:71; Жолковский 1962:170; Телия 1988:203).

1. Трафикът на хора е лов

Престъплението трафик на хора е осмисляно като лов. Речникът на българския език към Института за български език дефинира лова като 1. „Търсене и преследване с цел убиване или хващане, залавяне на диви животни, птици и риба за тяхното месо или кожа и др.; ловуване.“, „Преследване и залавяне на по-дребни животни, птици и др. от хищници за прехрана.“, 2. „Животни, птици или риба, като обект на тази дейност.“, 3. „Количеството уловени или убити животни, птици или риба; улов.“, 4. „Тази дейност, узаконена от държавата с цел опазване на животинските видове.“, 5. Прен. „Организирано и неоснователно преследване на хора, противно на човешките права.“. Трафикът на хора, осмислян като лов (преследване) между хищник и неговата плячка, протича с оглеждане и набелязване на жертвата, внимателно подготвяне на капаните за плячката (жертвата на трафик на хора), безмилостно и жестоко преследване на улова и завършва с нейното хващане, за да бъде подложена на трудова или сексуална експлоатация. По отношение на трафика на хора с цел сексуална и трудова експлоатация, процесът на ловуване се осъществява особено силно посредством засилена комуникация чрез интернет приложения, а в следствие и лични срещи. Най-значима е употребата им в етапите на набиране на жертви с цел сексуална експлоатация: набелязване на жертвата (плячката), установяване на контакт с нея, уговаряне на лична среща и последващо уреждане на пътуването на жертвата.

Обикновено периодът (като времетраене) от набелязване на потенциалната жертва до нейното категорично улавяне не е дълъг – жертвата (осмисляна в метафоричния модел като плячка) се съгласява да тръгне (да попадне в капана, заложен от трафиканта на хора, осмислян в метафоричната схема като хищник и притежаващ характеристики на звяр) поради желание за по-добър живот, по-висок социален статус или поради любов.

Следват няколко примера като илюстративен материал.

1.1 Жертвите на трафик на хора са дивеч – жертвите се осмислят като плячка, която попада без да подозира в заложените им от трафикантите капани. Това е моментът, в който се озовават в безизходица, не могат да се върнат обратно (да избягат), примиряват се със съдбата си на улов и им се отнемат всички човешки права.

▪ **попадам в лапите (на трафикантите на хора)**

*Преследвайки мечтите си за по-добър живот, хиляди момичета **попадат в лапите** на търговците на плът.*

▪ **padać ofiarą (w zorganizowanej grupy przestępczej) siatki²**

*27-letnia Polka – jak ustaliło Biuro Detektywistyczne Lampart – **padła ofiarą zorganizowanej przestępczej siatki**, która wynajduje w Polsce młode kobiety i wysyła je za granicę w charakterze dziewczyn do towarzystwa. - 27-годишна полякиня – както установи Детективското бюро Лампарт – е попаднала в мрежата на престъпна организация, която изнамира млади жени и ги праща зад граница с цел да бъдат компъньонки.*

1.2 Трафикантът на хора е хищник – трафикантът на хора (субектът на престъплението) се осмисля като хищник (тук класическата схема на лов между ловец (човек) и плячка е трансформирана, ловът се пренася изцяло в животинския свят, в този метафоричен модел ловува хищник (животно), който иска да улови своята плячка (отново косвена би могла да бъде осмисляна като животно. Жертвата губи своите човешки характеристики. Той (хищникът) се отличава с жестокост и безскрупулност, полага усилия да примами своите жертви (дебне ги) и ги улови в капан, от който те да не могат да се измъкнат.

▪ **хищник, който дебне плячката си**

² В послския език съществува и следната формулировка, *padać ofiarą zorganizowanej (w siatkę) grupy przestępczej (падам жертва в мрежата на организирана престъпна група)*, която е стилистично по-правилна, но оригиналният текст, от който е взет следният пример, не позволява корекция.

Полицията описва похитителите като „психологически хищници”, които **дебнат** за точния вид **плячка** - неуверени, с проблеми у дома, без доходи и неможещи да намерят работа.

- **Drapieżnik**

Okrucieństwo drapieżników, którzy gardzą ludzkością na tyle, by przeprowadzić ten ludobójczy program zniewolenia, jest dla większości z nas nie do pomyślenia. – Жестокостта на хищниците, които презират човецината толкова много, за да проведат тази геноцид на поробване, за повечето от нас е невъзможно да си го помислим.

1.3 Трафикантът залага капан и ловува.

Капанът е устройството, което се използва за лов на животните (в осмислянето на този метафоричен модел – в улавянето на жертвите на трафик на хора).

- **поставям в капан**

*Кои хора са най-уязвими да станат жертва на трафик и кои ситуации най-често ги **поставят в капан**?*

- **zastawiać na kogoś pułapkę**

*Prostytutki przeniosły się z centrum miast na przedmieścia, a sutenerzy i handlarze ludźmi nauczyli się omijać **zastawiane na nich pułapki**. - Проститутките са се пренесли от центъра на града в предградията, а сутеньорите и търговците на хора са се научили да заобикалят заложенията за тях капани.*

1.4 Жертвите попадат в капан – капанът е предварително заложен от хищника (трафиканта)

- **хващам се в капан**

*Не е трудно да се разбере защо толкова много жени се **хващат в този капан**.*

- **wpaść w pułapkę / wpaść w sidła**

*Bez względu na wiek, płeć czy wykształcenie **w pułapkę** handlarzy może **wpaść** każdy – Без значение от възрастта, пола или образование в капана на търговците може да попадне всеки.*

*By nie **wpaść w sidła** handlarzy ludźmi trzeba dokładnie sprawdzić wiarygodność przyszłego pracodawcy i upewnić się, co do legalności zatrudnienia – przypomina Katarzyna Stanulewicz, szefowa wydziału polityki społecznej P UW i członek zespołu. – За да не попаднеш в примката на търговците на хора, трябва задължително да се провери правдоподобността на бъдещия работодател и да се убедиш в легалността на*

работата – припомня Катажина Станулевич, шеф на отдела за обществена политика PUW и член на екипа.

1.5 Трафикът на хора е риболов – престъплението трафик на хора се осмисля като риболов, който се явява детайлизация на лова. Тук се наблюдава по-детайлно профилиране на схемата чрез уточняване на вида лов. Това е доказателство за усвояване на метафората от езика.

- **хвърлям захранка (зарибявам)**

Европол: Трафиканти зарибяват момичета за проститутки в нета.

- **zorganizowana (w siatkę) grupa przestępcza handlująca ludźmi**

Siatka handlująca ludźmi i jeden człowiek w centrum uwagi. – Мрежата на търговците на хора и един човек в центъра на вниманието.

- **wędkarz i rybak** – Трафикантите се осмислят като рибари, които хвърлят мрежа (или захранка) и търпеливо изчакват да уловят нещо в нея.

I mają dwie metody: na wędkarza i na rybaka. Wędkarz poszukuje w internecie albo w okolicy konkretnych osób, które da się wykorzystać, i buduje dla nich ofertę. – И имат два метода: на въдичаря и на рибаря. Въдичаря търси в интернет или в околността конкретни хора, които биха се поддали на експлоатация и им отправя оферта.

2. Трафикът на хора е течност – Този метафоричен модел ще бъде разгледан в контекста на престъплението незаконен трафик на мигранти и бежанци по чл. 280 от НК и в контекста на метафоричната схема „трафикът на хора е риболов”. Поради спецификата на този тип престъпно деяние (преминаването от една национална територия в друга чрез пресичане на граница – водна или сухопътна), метафоричната схема се оказва богата с примери. Трафикът на хора се движи (тече) в определено направление (следва посока във водно течение), следва конкретен маршрут – движи се в очертанията на път (в по-малка част от езиковите примери).

- **с плътност и посока на движение** – трафикът на хора се концептуализира с движение в течност с определена посока. В посочението примери тази течност се движи (тече) във воден басейн с различна големина (приток, поток, канал) или се движи като заема определена водна форма (вълна). Наличието на течност, в която „плуват” (се придвижват) жертвите на трафик на хора затвърждава вече посочения метафоричен модел, че трафикът на хора се осмисля като риболов, в който трафикантите на хора са рибари, а жертвите риби, които се улавят в капан, или кълват на захранка.

1.1 Трафикът на хора се осъществява в естествено създаден воден басейн

- **миграционен поток**

Миграционен поток, включващ в голямата си част търсеци международна закрила лица и нередовни мигранти.

- **ruch migracyjny**

Znów wzmożenie nielegalnego ruchu migracyjnego na wodach kanału La Manche oddzielającego od siebie Wielką Brytanię i Francję. 49 osób zostało podjętych z morza przez brytyjskie służby i przewiezionych na ląd. – Засилване на нелегалния миграционен поток по водите на канала Ла Манш, разделящи Великобритания и Франция. Четиридесет и девет души са извадени от британските служби и са превозени до сушата.

1.2 Трафикът на хора се осъществява в изкуствено създаден воден басейн – канал. В преносното осмисляне на канала – той се явява и вид начин за проникване или средство за предаване и разпространение на нещо, определено междинно пространство за уреждане на срещи и възможност за свързка .

- **канал за трафик на хора**

БЕЛИТЕ РОБИНИ: Как българки попадат в каналите за трафик на хора?

- **kanal handlu ludźmi**

Musimy koniecznie analizować nowe metody tego procederu, aby zawczasu wykryć i wyeliminować pojawiające się kanały handlu ludźmi. – Важно е да изследваме нововъзникващи начини за трафик на хора, за да пресечем и предотвратим възникващите канали за трафик на хора.

1.3 Видове движения в канала

- **Движа се (преминавам) по (в) нелегален канал** – схемата на движение е: вътре в канала съм и се движа по него (по посока по продължението на канала) крайната цел – друга държавна територия

Стратегическото ѝ местоположение я прави особено уязвима по отношение на нелегалните канали не само за жертви на трафик, но и за мигранти, които нелегално се опитват да прекосят държавните граници.

1.4 Елемент на водната среда – вълна – Това е издигаща се част от водната среда, която се образува при всяко нарушаване на спокойното състояние на водната повърхност. Вълната в този метафоричен модел се осмисля като устремена, движеща се и напиреща тълпа, множество от хора, чиято цел е преминаване на държавна граница и установяване на територията на новата държава.

- **миграционна вълна**

България трябва да се готви за сериозна миграционна вълна./ Процесите на миграция продължават на вълни с различни темпове, а заради войната в Украйна станахме свидетели на нова бежанска вълна.

- **fala migracyjna**

Fala migracyjna we Włoszech rośnie. – Миграционната вълна в Италия нараства.

1.5 Трафикът на хора следва конкретен маршрут

Маршрути за трафик на мигранти през България се рекламират и обсъждат в специални групи в социалните мрежи. Във Фейсбук и Телеграм мигранти публикуват видеоклипове от различни точки по техния маршрут и препоръчват услугите на определени каналджии.

- **szlak migracyjny** – Според *Słownik języka polskiego PWN* *szlak* означава „естествен път, например на река, или определна пътека, която води до определно място”, „специално трасе, пътека, която е предназначена за туристи, скиори, велосипедисти и други”, „определен начин на мислене или постъпване”, „декоративен модел под формата на колан, който се отличава от фона с друг цвят”, ловджийски термин и означава „следа на животно”³. Лексемата *szlak* се появява в този метафоричен модел със значението си на път (пътека), която тръгва от определено място и води до конкретна цел, и се вписва в друга по-голяма метафорична схема в контекста на осмисляне на престъплението като ловуване (а именно „Трафикът на хора е лов”) с последното си значение за „следа”, оставена от животно. Миграционният път (*szlak migracyjny*) се отличава с това, че е предназначен само за определена група хора (за мигранти), които следват своя маршрут.

Doskonalenie monitorowania przepływów migracyjnych; Wspieranie Nigerii we wdrażaniu stosownych rozwiązań w reakcji na nowe szlaki migracyjne. – Подобряване на мониторинга на миграционните потоци; подпомагане на Нигерия да реагира адекватно при появата на нови миграционни маршрути.

³ 1. „droga naturalna, np. rzeka, lub wytyczony trakt, prowadzące do określonego miejsca”

2. „specjalnie wytyczona i oznakowana trasa przeznaczona dla turystów, narciarzy, rowerzystów itp.”

3. „określony sposób myślenia lub postępowania”

4. „motyw dekoracyjny w formie pasa odcinającego się od tła inną barwą”

5. лов. „śląd zwierzęcia” - <https://sjp.pwn.pl/sjp/szlak;2577116.html>

1.6 Трафикът на хора е каналджийство – Трафикът на хора е акт на движение в течност (в естествен или изкуствен воден басейн). Ръководенето на дейността, т.е. на движението в канала, е назовано в медийното пространство като каналджийство.

каналджийство

Разбиха международна престъпна група за каналджийство с българско участие.

przemyt migrantów – В този метафоричен модел хората, обект на престъплението трафик на хора, (мигрантите) се осмислят като (забранена, нелегална) стока и предмет, които по нелегален начин трябва да бъдат пренесени (превозени) от едно конкретно място към друго конкретно място (финална дестинация). Макар и да може да се преведе на български език като каналджийство, лексемата по-скоро препраща към идеята за път, маршрут, не толкова към представата за канал в основните му значения (изкуствен прокоп, по който тече течност, изкуствен прокоп между два водни басейни, система от подземни съоръжения, по които се изтичат мръсните води).

Jego głównym celem jest wymiana informacji i doświadczeń w zakresie kwestii dotyczących migracji legalnej, azylu, wiz, zarządzania granicami, handlu ludźmi oraz przemytu nielegalnych migrantów, jak również readmisji i powrotu. – Неговата основна цел е обменът на информация и опит от работата по въпроси, свързани със законната миграция, убежището, визите, управлението на границите, трафика на хора и каналджийство, обратното приемане и завръщане.

1.7 Трафикантът е каналджия – трафикантът, който извършва, организира и координира преминаването на мигрантите в тази течност (естествен или изкуствен воден басейн), е каналджия. Тази пряка номинация на трафиканта на хора е характерна само за този метафоричен модел („Трафикът на хора е течност”) и за престъплението незаконен трафик на мигранти и бежанци по чл. 280 от НК. Конкретно название на трафиканта (субекта на престъплението) в останалите метафорични модели не се наблюдава (метафорично той е осмислян като хищник, но не бива назован пряко, както това се случва в тази метафорична схема). Лексемата „каналджия” се състои от корена „канал” и суфикса *-джия*. Суфиксът *-джия* има турски произход и представя, в най-общ план, отношението на лице с дадено конкретно действие, насочено към обект, към предмет на занимание или занятие с подчертаване на активността на субекта. В тази метафорична схема суфиксът *-джия* придобива значението на специализиран стилистично-експресивен суфикс за изразяване на негативно отношение.

Съществителните имена, образувани с помощта на суфикса –джия водят до развиването на множество стилистични нюанси – на пренебрежение, на осмиване, на категоризиране, на изразяване на вид отвращение. Фреквентността им в медийния език е особено голяма.

Мигрантите са транспортирани до специализиран дом за настаняване на чужденци, а срещу каналджията е образувано досъдебно производство под надзора на прокуратурата в Пазарджик.

Zatrzymania przemytników nielegalnych imigrantów w Polsce.

3. Трафикът на хора е търговия

Престъплението трафик на хора се осмисля като търговия (търговска сделка) с цел купуване и продажба на стока (жива стока – тела), за която се получава определена сума пари. Целта на търговията е удовлетворяване нуждите и на двете страни – и на купувача, и на продавача.

▪ **търговия с хора**

В Агадес пък търговията с хора междуременно представлява 50% от икономиката града. Северният нигерийски град се е превърнал в център на този бизнес.

▪ **handel ludźmi**

Handel ludźmi jest zjawiskiem podlegającym dynamicznym przemianom, którego nasilenie zaobserwowano w Polsce na początku lat 90-tych. – Търговията с хора е явление, което подлежи на динамични промени, и чието засилване се наблюдава в Полша в началото на 90-те години на 20-ти век.

1.1 Трафикът на хора е бизнес – (детайлизация на търговията) – Престъплението трафик на хора се осмисля като търговска сделка, доходоносен бизнес с човешки тела (стока) с цел извличане на финансова изгода. Трафикът на хора следва принципите на бизнес операциите – вложение в стоката (човешките тела) и изплащане многократно на този тип капиталовложение (чрез сексуална или трудова експлоатация).

1.2 Трафикът на хора е покупка – трафикът на хора се осмисля като търговско взаимоотношение, при което купувач придобива нещо от продавач, като заплаща за това определена сума пари.

▪ **покупка** – ценната жива стока (жертвите на трафик на хора) подлежи на търговски обмен – купуване. Цената се определя от качеството (вида) на стоката. След купуването ѝ, новият собственик придобива всички права върху нея, включително

правото да се разпорежда с живота ѝ, да ограничава човешките ѝ права, да я подлага на сексуална или трудова експлоатация.

Днес, в XXI век хора по цял свят биват продавани и купувани против волята си посредством насилие, измама и принуда.

- **kupić człowieka**

Albo sobie kupisz prawdziwą radosną i spolegliwą ślicznotkę. – Или пък да си купиш истинска радост и благонадеждна красавица.

1.3 Трафикът на хора е продажба – трафикът на хора се осмисля като търговско взаимоотношение, при което търговец продава на купувач нещо, като първият изисква определена сума пари за стоката си.

- **продавам плътта си (продавам тялото си) (като стока)** – Тук се наблюдава детайлизация на продажбата – жертвата продава сама нещо значимо от себе си – своята плът. Има лека промяна на метафоричния модел и жертвата на престъплението трафик на хора се превръща в търговец, който се договаря сам с цел извличане на финансова облага от собственото си тяло. Плътта се превръща в средство и начин за изкарване на пари.

За да се спаси от тях, на Зорница ѝ е обяснено, че трябва да работи като продава плътта си.

- **sprzedać własne ciało**

Sprzedają to, co mają do sprzedania: własne ciało. – Продават това, което имат възможност да продадат – собственото си тяло.

1) Жертвите на трафик на хора са стока (предмет, кукла) – стоката придобива физическите характеристики на предмет (детайлизиран в кукла в някои примери) и бива оценявана с определена стойност.

„Стоката”, с която се търгува с цел принудителна работа или проституция, е предимно от Източна и Югоизточна Азия. Според германската правозащитна организация „Солводи” в Югоизточна Европа, най-вече България и Румъния, са приоритетен източник на „бели робини”.

Jest marionetką w rękach tego, który ją kupił i wzbogaca się na jej krzywdzie. – Тя е марионетка в ръцете на този, който я е купил и забогатява от нейното страдание.

2) Видове стока – на плът, на жени, на тела, на (бели) робини

- **търговия с жени** – този метафоричен модел детайлизира вида стока – търговските взаимоотношения се извършват чрез размяна на конкретен тип човешко тяло – а именно женското. Необходимо е да се отбележи, че мъжете рядко са обект на

сексуална експлоатация, те са, преди всичко, обект на трафика на хора с цел трудова експлоатация.

*Дискриминацията срещу жени, но и срещу малцинства. Таня ел Черке - член на изследователската група по въпросите на **търговията с жени** от Хамбургския световен икономически архив пояснява.*

- **handel kobietami (търговия с жени)**

*Większość posłów uważa, że najlepszym sposobem na ograniczenie prostytucji oraz **handlu kobietami i dziewczętami** jest tak zwany model nordycki, który działa w Szwecji, Islandii oraz Norwegii. – По-голямата част от депутатите отбелязват, че най-добрият начин за ограничаване на проституцията, както и търговията с жени и момичета е т.нар. северен модел, който работи в Швеция, Исландия, както и в Норвегия.*

3) Трафикантът на хора е търговец – търговецът е човек, който се занимава с търговия, подготвя стоката и я продава срещу пари на заинтересовани клиенти.

- **търговец на плът**

Преследвайки мечтите си за по-добър живот, хиляди момичета попадат в лапите на търговците на плът.

- **handlarz żywym towarem**

W sumie podczas całej operacji wymierzonej w handlarzy żywym towarem zatrzymano ponad 100 osób w 13 państwach. – Обобщено, по време на операцията срещу търговците на жива стока са задържани над 100 души от 13 държави.

4. Трафикът на хора е робство – Престъплението трафик на хора се осмисля като робство. То представлява социално-икономическа система, при която определена група хора, наричани роби, са разглеждани като собственост на други хора, назовани робовладелци. Робите не притежават своя лична свобода и са подложени на принудителен труд. Могат да бъдат купувани, продавани или притежавани от момента на тяхното залавяне или покупка. Лишени са от правото да се придвижват, да отказват да работят или да изискват заплащане за труда си. В някои правни системи собствениците имат право да изтезават или убиват своите роби. Терминът *робство* има и по-широка употреба, която е свързана както с безправие, така и с пълна подчиненост.

- **модерно (съвременно) робство**

Според доклада над 12 милиона души в света страдат от последиците на трафика на хора, а над 700 хиляди годишно са новите жертви на тази форма на модерно робство.

- **współczesne niewolnictwo**

Ten rodzaj współczesnego niewolnictwa jest jednym z najbardziej dochodowych rodzajów międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. – Тази разновидност на модерното робство е една от най-печелившите дейности на международната организирана престъпност.

1) **Жертвите на трафик на хора са роби** – Терминът *търговия с бели роби* („*handel białymi niewolnikami*”) за първи път е използван по време на международна конференция, посветена на проблемите на търговията с хора, която се провежда в периода 15-25 юли 1902 година в Париж (Sokołowska-Walewska 2012: 84).

- **бели роби** – Може да се приеме, че определението за робите, превърнало се в устойчив израз (*бели роби, бели робини*), идва именно от търговията на хора с бял цвят на кожата, тяхната експлоатация в различни етапи от човешката история, в частност от страна на тъмнокожи господари. Това е само една възможна хипотеза.

Данните показват, че най-често в „бели роби” се превръщат мъже между 20 и 50 години.”. Това са мъже, подмамани от хора от тяхната общност да заминат в чужбина да работят в строителство и селско стопанство при условия и възнаграждения, които не се реализират”, обясни секретарят на Националната комисия за борба с трафика на хора Камелия Димитрова на кръгла маса за противодействие на трафика на хора с цел трудова експлоатация. – В този пример за първи път се появява фигурата на мъжа като обект на трудова експлоатация в рамките на престъплението трафик на хора.

- **бяла робиня**

Търговията с „бели робини” от Източна Европа има застрашителни размери.

- **biała niewolnica**

Czy próbujesz sprzedać się jako biała niewolnica? – Опитваш да се продадеш като бяла робиня ли?

2) **Трафикантът е осмислян като робовладелец** – трафикантът примамва робите си и се разпорежда с живота им

- **примамвам в робство**

Мария (името е измислено, за да се запази самоличността ѝ), която сега е на 16, по онова време е само един от хилядите румънски тийнейджъри, примамени в робство чрез задължения.

5. Трафикът на хора е хазарт

Престъплението трафик на хора се осмисля като хазартна игра. Този метафоричен модел не е толкова богат, както вече представните. Той е ограничен в сферата на българската езикова картина. Примерите за този метафоричен модел са въз основа на езиков материал от кампания⁴, за превенция на трафик на хора с фокус върху сексуалната експлоатация – *Blind Betting (Сляп облог)*, проведена през 2021 година от Главна дирекция „Борба с организираната престъпност” (ГДБОП) и Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ), с подкрепата на Европейска мултидисциплинарна платформа срещу криминалните прояви (*European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – EMPACT*⁵).

- **опасна (рискована) игра** – това е метафора, която осмисля престъплението трафик на хора като рискована игра с неясен, и често пъти, неочакван край, който може да доведе до силно изтощение, свръх експлоатация, смърт.

Blind Betting: Не си играй със съдбата ми.

Изводи:

- Анализирани фрагменти от езиковите картини на света на двата езика, – полския и българския език, представени в медийния дискурс, говорят за сходен начин на осмисляне на езиковите картини на престъплението трафик на хора на български и полски език. Налице са три основни метафорични модела, подкрепени с езикови примери: трафикът на хора е търговия, трафикът на хора е робство, Трафикът на хора е лов/риболов.

- И в българския, и в полския език престъплението трафик на хора се концептуализира с разбирането, че хората са стока (с тях се търгува, те биват купувани, продавани, разменяни) – т.е жертвата се опредметяване. Анализирани фрагменти в метафорични схеми на полски език и български език доказват, че престъплението *трафик на хора* се концептуализира с твърдението за опредметяване (предмет, стока,

⁴ Кампанията проведена в два периода: от 28 юни до 31 юли 2021 година с фокус върху рисковете от въвличане в трафик на хора с цел сексуална експлоатация и от 18 октомври до 30 ноември 2021 година, когато акцентът е бил поставен върху ползвателите на сексуални услуги, предоставяни от жертви на трафик.

⁵Официален сайт на EMPACT <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>

кукла), отнемане на човешка идентичност и стойност на хората, станали жертва на това престъпление.

ГЛАВА 5

ЕЗИКОВАТА

КАРТИНА НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО ТРАФИК НА ХОРА

(АНКЕТА И РЕЗУЛТАТИ)

Настоящата глава представлява анализ на престъплението трафик на хора в езиковото съзнание на носителите на българския и полския език и концептуализация на езиковата картина на света в ежедневния дискурс чрез изследване на моделите на метафоризация в ежедневната разговорна реч.

Настоящата глава има за цел да представи резултатите и изводите от анонимна анкета, проведена на български език в периода 2020-2021 година на хартиен носител и в електронна среда сред 266 души – пълнолетни носители на българския език на възраст от 18 до 72 години, и на полски език сред 50 души – пълнолетни носители на полски език на възраст от 18 до 80 годишна възраст в електронна среда. Целта на анкетата е да направи съпоставка и да очертае сходствата, и различията по отношение на метафоричните модели от това анонимно анкетно проучване с моделите на концептуализация в медийни текстове от предишната глава.

Анкета с носители на български език – сред 266 души – пълнолетни носители на българския език на възраст от 18 до 72 години.

Въпросите, включени в анкетата, търсят лично мнение, персонално отношение, социален, и жизнен опит на респондентите. Анкетната карта на български език се състои от следните 4 въпроса:

1. Как бихте нарекли лице от женски пол, което е изведено принудително извън граница с цел трудова или сексуална експлоатация?
2. Как бихте нарекли лице от мъжки пол, което е изведено принудително извън граница с цел трудова или сексуална експлоатация?
3. Обяснете какво според Вас означава „Трафик на хора”.
4. Как бихте назовали лице, което се занимава с трафик на хора? Моля, посочете синоними, ако са Ви известни такива.

За илюстрация ще представя отговорите само на един въпрос на български и полски език. Резултатите от цялата анкета могат да бъдат разгледани детайлно в дисертационния труд.

Въпрос № 4 (Как бихте назвали лице, което се занимава с трафик на хора? Моля, посочете синоними, ако са Ви известни такива.) има за цел да представи субекта на престъплението *трафик на хора*. Най-голям процент отговори са посочили респондентите, които разпознават лицето, което се занимава с престъплението *трафик на хора*, като „трафикант” (в това число: „трафикант на хора”, трафикант на плът”, „трафикант на жива плът”, „трафиканти на хора – people traffickers” (интересен факт е, че част от респондентите са отговорили не на български език, а на английски) 171 броя – 59 %), този отговор е следван от „престъпник” („нарушител на закона” – 62 броя – 22 %), „сводник” (в това число „сутеньор” – 30 броя – 10%) и каналджия (13 броя – 5 %). Едва 17 (6 %) броя отговори се открояват със силно негативна емоционална натовареност („боклук”, „нешастиник”, „изрод”, „злодей”, „негодник”, „садист”, „изверги”, „бездушни”, „мародер”, „циник”, „издевател”, „мизерник”, нечистоплътен”, „изверг”, чудовище”). В отговорите на всички респонденти се отличава подчертано негативно отношение спрямо лицето, което извършва престъплението *трафик на хора*. Девет броя отговори маркират лицето като „мафиот” (т.е човек от организираната престъпност). Лицето, занимаващо се с *трафика на хора*, се характеризира с жестокост и безскрупулност, лишено е от хуманност и състрадание, способно е на мерзки и уронващи достойнството на потърпевшите постъпки – назовано е с 3 броя като „робовладелец”, и „измамник”, както и експлоататор” – 6 броя. Интересни са отговорите, които дават една част от респондентите, те припознават и назовават това лице като „насилник” – 10 броя, 3 броя като „дилър” (в това число „пласър”) (тук се наблюдава комбинация от различни видове престъпления). В 14 броя позиции са групирани отговорите на респондентите, които си позволяват да квалифицират лицето като „нарушител на човешки права”, „наемник”, „шеф”, „куриер”, „муле”, „Влиятелни хора с власт, връзки в обществото и наднационално ниво. Ако трябва да назова човек, който помага на хора да си намерят работа в чужбина, за процент бих могъл да го определя като мини бизнесмен/ дилър, но ако е с различна цел мога да го определя като „мошеник и шарлатанин”, търсейки лесни пари, който са изцапани с кръв”, „който изкарва бързи пари (ако е в България – бизнесмен, депутат, полицай, прокурор или син на прокурор и т.н.”), „мутра”, „контрабандист”, „човек, който заслужава най-строгото наказание от закона”, „нарушител на човешки права”, „влиятелни хора с власт”, „изнудвач”, „подсъдим”. Едва 2 броя от анкетираните определят лицето-субект на престъплението *трафик на хора* като „търговец на плът”, „търговец на животи” и терорист (отново 2 броя). Най-малочислени са отговорите на тези респонденти, които

възприемат лицето, извършител на престъплението *трафик на хора*, като „похитител” – 2 броя и „не се сещам” – 2 броя.

Графика 1

Анкета с носители на полски език – сред 50 души – пълнолетни носители на полски език на възраст от 18 до 80 годишна възраст.

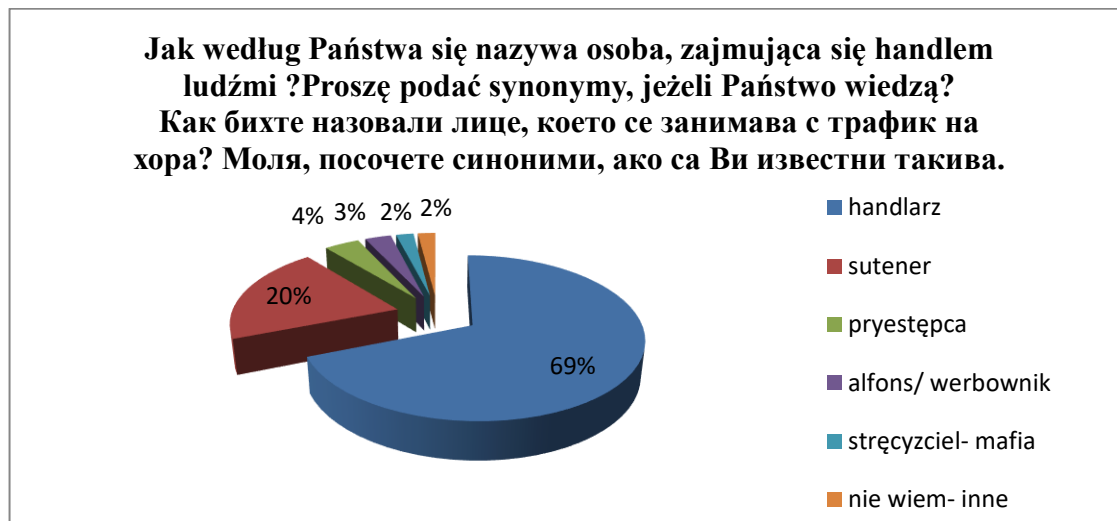
Анкетата на полски език е проведена сред 50 души в електронна среда.

Анкетната карта на полски език изцяло дублира анкетната карта на български език и се състои от следните 4 въпроса:

1. Jak według Państwa się nazywa osoba, płci żeńskiej, która jest uprowadzona przemocą za granicę w celu eksploatacji seksualnej i przymusowej pracy??
2. Jak według Państwa się nazywa osoba, płci męskiej, która jest uprowadzona przemocą za granicę w celu eksploatacji seksualnej i przymusowej pracy??
3. Co to znaczy „Handel ludźmi”?
4. Jak według Państwa się nazywa osoba, zajmująca się handlem ludźmi? Proszę podać synonimy, jeżeli Państwo wiedzą.

Въпрос № 4 от анкетната карта има за цел да представи субекта на престъплението *трафик на хора*. Най-голямо е процентното съдържание на отговорите на респондентите, разпознаващи лицето, което се занимава с престъплението *трафик на хора*, като *Handlarz* – „търговец” (само назован като *Handlarz* – 4 броя отговора, но той бива определен и като: *handlarz niewolników*, *handlarz niewolnikami* „търговец на роби”, търговец с роби” – 4 броя отговори, *hanlarz ludźmi* „търговец на хора – 11 броя отговори, *handlarz żywym towarem* „търговец на жива плът” – 6 броя отговори, както и архаичната лексема за търговец – *poganiacz* – 1 отговор, общо за тази позиция 26 отговора. Вторият по численост брой отговори (12 броя) е определението, което респондентите дават за това лице – а именно *sutener* „сутеньор”. Интересни са и отговорите на малка част от респондентите, които боравят с английския термин,

използващ се за назовене на лицето, което организира и извършва престъплението *трафик на хора*, а именно – *human trafikker* „трафикант на хора” – 1 брой отговори, *trafikker* – „трафикант” – 1 отговор, *sex trader* „секс търговец/ търговец на секс) – 1 отговор. Пет броя отговори разпознават лицето, занимаващо се с това престъпление, като *przestępca* „престъпник”. Интересни са отговорите, които дават една част от респондентите, те припознават занимаващо се с *трафика на хора* като *alfons*, *stręczyciel* – „сводник” – съответно 3 отговора и 2 отговора, и *werbownik* „вербуващ” – 3 отговора. Едва 1 брой отговора се откроява с емоционална натовареност, която подчертава открито негативно отношение спрямо лицето, което извършва престъплението *трафик на хора* – *Bestia* „звяр”/ „изверги”. Два броя отговори маркират лицето като *mafia/ mafiozo* „мафиот”/ „мафия”. Следващата група отговори е многообразна по отношение на определенията. В общо 7 броя са групирани отговорите на респондентите, които си позволяват да квалифицират лицето като: 1 отговор като *dealer* „дилър”, „пласбор”, *szef* „шеф” – 1 отговор, *przemutnik* „контрабандист” – 1 отговор, *oprawca* „извършител” – 1 отговор, *poruwczac* „похитител” – 1 отговор, *niewolniciel* – 1 отговор, *dostawca żywego towaru* „доставчик на жив товар” – 1 отговор. Едва 4 души отговарят с *nie wiem/ nie znam* „не знам”.

Графика 2

Изводи:

- Към настоящето изследване се подходи с хипотезата, че изводите, направени в проучвания по отношение на моделите на метафоризация на езиковата картина на престъплението *трафик на хора* в публицистични текстове, са ограничени единствено в медийната среда и няма да излязат извън нея. Но проведената анкета и резултатите от нея опровергават тези предположения. Резултатите от анкетното

проучване потвърждават схемите на метафоризация, описани в предишната глава. Налице е доказано хармониране между посоките на осмисляне на публицистичния и разговорния дискурс. Наблюдава се метафоризация в една и съща посока между публицистичния дискурс и анкетното проучване: трафикът на хора е търговия, стокообмен, робство, експлоатация. Тези изводи недвусмислено показват, че въпреки факта, че това престъпление е заложено относително неотдавна в правните системи на двата изследвани езика, то ясно отразява важни процеси в обществения живот и съзнание, и поради това подлежи на метафорично описание.

ГЛАВА 6

ЛЕКСИКАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ЖЕРТВАТА НА ТРАФИК НА ХОРА В РАЗКАЗИ (ИНТЕРВЮТА) ОТ ПЪРВО ЛИЦЕ

Настоящата част от дисертацията анализира и представя различни езикови измерения на преживяното престъпление трафик на хора. Целта на настоящата глава е да се потърси метафоризация, но и лексикален набор за описание на личния опит в ежедневието – в разкази (на български и полски език) на лица, жертви на престъплението трафик на хора. Метафоричните схеми са изведени въз основа на: 1) лични разкази на жертвата на престъплението трафик на хора, под формата на интервюта, проведени между интервюиращ и лицето, обект на престъплението, пред обектива на камера, и поместени на страниците на медии или в социални платформи 2) лични изповеди на жертвата на престъплението трафик на хора, под формата на текст, поместени на страниците на медии 3) лични истории, споделени инкогнито, лицето на жертвата на престъплението е скрито, чува се само гласът ѝ. На езиков анализ подлежи разказът на лицето, обект на трафика на хора, както и думите, явяващи се вид преразкази в синтезиран вид на историята на лицето, жертва на трафик на хора, защото то самото не е в състояние да се изрази по подходящ начин поради своя специфичен социален, етнически или образователен статус. Общият брой на личните разкази, представени в тази част от дисертационното изследване, е 28 (15 броя на български език и 13 броя на полски език във времеви отрязък 2012-2021 г.). В настоящата глава са анализирани и тематичните лексикални групи думи, с които борави жертвата на трафик на хора.

За илюстративна цел представям няколко от извлечените, въз основа на личните разкази, метафорични модели. Останалите могат да бъдат детайлно разгледани в дисертационния труд.

1. Трафикът на хора е търговия – И в разказите от първо лице на жертви на трафик на хора, подобно на метафоричните модели, извлечени въз основа на публицистични текстове, престъплението трафик на хора се осмисля като търговска сделка. Тя се осъществява между търговец и търговец или между продавач и купувач (трафиканти на хора), които купуват, продават или си разменят жива стока. Налице е процес на стокообмен. В този метафоричен модел жертвата, която се осмисля като стока (товар), има висока цена и стойност, и се явява обект на търговски взаимоотношения.

▪ **żywy towar – жива стока**

Ofiara handlarzy, handlujących żywym towarem. – Жертва на търговци на хора, търгуващи с жив товар

1.1 Трафикът на хора е покупка – трафикът на хора се осмисля като съвсем рутинно купуване на човека (осмислян в този метафоричен модел като стока) от страна на купувач с цел трудова или сексуална експлоатация. Покупката е вид инвестиция, купеният човек многократно ще изплати дадените за него пари чрез проституция или просия – двете най-чести проявления на сексуалната и трудовата експлоатация.

- *Спокойно, дори рутинно тя обяснява, че е платила за момичето 500 евро, които някак си трябва да избие.*

- *Dowiedziałam się też że narzeczony zapłacił za mnie 14 krów i kilka innych przedmiotów. – Разбрах също, че годеникът ми е платил за мен 14 крави и няколко други предмета.*

1.2 Трафикът на хора е продажба – трафикът на хора се осмисля като продажба на човек (осмислян в този метафоричен модел като вид стока) от страна на продавач (трафикант на хора) с цел извличане на финансови облаги. Продажбата се осъществява често без знанието на жертвата.

- *Той всъщност ме е продал за 4 000 лева на тей мла-, на мъжа и жената.*

- *Zostałam sprzedana Madam. – Бях продадена от Мадам.*

1.3 Жертвите на трафик на хора са стока – Жертвите на това престъпление се осмислят като ценна стока с определена (в повечето случаи висока) стойност. Живата стока бива излагана на показ, бива оглеждана и биват оценявани нейните достойнства. След като купувачът (новият собственик) се сдобие с нея (купи я) самата

стока е способна да оправдае дадените за самата себе си пари, да ги умножи и многократно да ги възвърне на своя нов притежател.

- **стока с цена, качество и свежест** – стоката е продукт със срок на годност, която трябва да бъде използвана пред изтичането му в рамките на определен период. Трафикантите на хора експлоатират своите жертви до краен предел, когато те се намират в млада (младо тяло) или ранна зряла възраст. Младостта (свежестта на тялото) е характерният белег, който покачва цената на жертвата, осмисляна като стока в метафоричните схеми.

- *Момичетата се търгуват по 3, по 5, по 8 хиляди долара - колкото и цинично да звучи, точната цена зависи от „качеството” и „свежестта” на „стоката”.*

- *Иle jeszcze handlarze zarobiliby na jej mlodym ciele? - Колко още търговците биха спечелили от нейното младо тяло?*

1.4 Трафикантите на хора са търговци – Те извършват търговски взаимоотношения помежду си, влизат в ролята на купувачи или продавачи на жертвата на трафик на хора (осмисляна като (жива) стока), договарят се за цената ѝ, извършват нейното транспортиране от едно място до друго място, уреждат излагането ѝ на показ и я експлоатират. Търговците се отличават с жестокост и безскрупулност – качества, които се открояват по-ясно в обособените лексикално-семантични групи.

- **търговец на женска плът** – поради спецификата на престъплението трафик на хора с цел сексуална експлоатация (най-често склоняване към проституция) не е случайно и маркирането на този метафоричен модел. Повечето от жертвите, които разказват своята история от първо лице, са жени, които са били принуждавани да проституират, и поради това назовават своите трафиканти търговци на жени.

- *Търговец на женска плът отива на съд в Германия.*

- **handlarz kobietami (търговец на жени)**

- *Padlam ofiarą handlarzy kobietami. – Падам жертва на търговците на жени.*

- **handlarz mięsem – (търговец на месо)** – Търговците на хора се осмислят като търговци (продавачи) на месо и косвено като месари (касапи на човешка плът). В този метафоричен модел се наблюдава препратка към месарски магазин и консумацията на плът. Съществува семантично разграничение на български език между месо и плът. Жертвата на трафик на хора се осмисля като тяло, плът, месо, което бива показвано в месарски магазин, купувано и консумирано. Консумацията на плътта на

обекта на престъплението подчертава липсата на живот (одухотвореност) и конкретни личностни характеристики на жертвата на трафик на хора.

Być w rękach handlarza mięsa. – Да бъдеш в ръцете на търговците на месо.

2. Трафикът на хора е лов – И в разказите от първо лице на жертви на трафик на хора, подобно на метафоричните модели, извлечени въз основа на публицистични текстове, престъплението трафик на хора се осмисля като лов. За разлика, обаче, от метафоричните модели, представени в Глава 4, тук участниците на лова са разменили ролите си. Жертвата на трафика на хора, която до този момент е търпяла насилие и е обект на сексуална експлоатация, променя поведението си и започва да се осмисля като ловец, който търси клиенти, намира ги, примамва ги и ги улавя (хваща ги). Клиентът влиза в ролята на уловена плячка. Често клиентът тръгва доброволно след ловеца си.

▪ **търсене на клиент**

- *После разбрах, че така Сяна търси клиентите си, спомня си тя. Снимаше се вкъщи с един малък фотоапарат. Всеки ден си правеше нови снимки, измисляше си ново име. Понякога избираше готови снимки от интернет, после сменяше лицата на момичетата със своето и така лъжеше клиентите.*

▪ **хващане (улавяне) на клиент**

- *Цяла вечер не успях да хвана клиент, спомня си Мария. Изобищо не знаех как става.*

3. Трафикът на хора е робство – престъплението трафик на хора се осмисля като насилствено поробване, което се осъществява в сурови условия. Жертвите са осмисляни и третираны като роби (робини), които са принудени безприкословно да изпълняват нарежданията на своите трафиканти.

- *През това време той е успял да привлече и да пороби друго момиче, което е било подложено също на непрестанен шантаж, заплахи, изнудвания и побои – всякакви видове насилия, за да робува.*

4 Трафикът на хора е кражба – престъплението трафик на хора се осмисля като насилствено отнемане на нещо ценно (или жизненоважно) от някого и това деяние се категоризира като ограбване. Обикновено взетата насила ценност е достойнството на жертвата, нейните копнежи, мечти, целият ѝ живот е ограбен.

- *Okradzona z mojej godności. – Откраднато ми е достойнството.*

5. Трафикът на хора е течност – Трафикът на хора, в частност сексуалната експлоатация, се осмисля като бряг (на който жертвата бива експлоатирана като

продава тялото си). Именно до този бряг трябва да се придвижи потокът от клиенти. Този поток от хора (готови да заплатят на жертвата на трафик за хора, за да консумират тялото ѝ) се осмисля като вълна – устремено движеща се група от индивиди, тълпа, множество от хора към конкретна цел или насочени (привлечени) към някого конкретно). Косвено и тук може да се направи предположение, че жертвата, която е принудена да проституира, се явява рибар по време на риболов, който хвърля захранка и улавя своя клиент.

- *На паркингите се печели добре, защото потокът от клиенти е гарантиран – основно руски и украински шофьори на тежкотоварни камиони.*

6. Трафикът на хора е затвор – Жертвите на трафик биват затворени при условия, непосилни за физическото им тяло и психика, биват отведени в ограничаващи свободата им пространства на физическо и психическо ниво. Затворът се осмисля на ниво тяло (плът) – душа.

▪ **плътски затвор** – Приложеният пример към този модел би могъл да съществува и с положителен знак, но в случая посоченият пример се осмисля като навлизане в личния свят на жертвата на трафик на хора, отнемане на възможността ѝ да се съпротивлява срещу последвалите действия от страна на трафиканта по отношение на последвалата трудова или сексуална експлоатация.

- *Така ми влезе под кожата, още от самото начало.*

▪ **психически затвор**

- *Аз живях в един затвор от страх и принуда. Не ми беше разрешено да имам никакви чувства. Вече не бях човек, а предмет. Бях една машина, която се използваше от две страни – от сводника ми и от клиентите ми. При това трябваше винаги да съм положително настроена и готова да служа.*

▪ **физически затвор**

- *Аз исках да избягам, но бях заключена, нямаше как и много ме беше страх. Не можех да излизам, не можех нищо да правя, не ми даваха да ям, връзваха ме постоянно.*

- *Została zamknięta najpierw w jednym, potem w następnym domu publicznym. – Първо била затворена в един, а после в следващ публичен дом.*

7. Трафикът на хора е Ад – Лицата, които споделят своите лични истории, осмислят трафика на хора като ад и в разказите си го изобразяват едновременно както като ‘място в задгробния свят, където след смъртта душите на грешните са подложени на вечни мъки; пъкъл’ (РБЕ) (според християнските вярвания), като ‘място или

обстановка, където пребиваването е непоносимо, мъчително поради различни физически влияния, които силно дразнят, измъчват’ (РБЕ), така и като ‘тежко, мъчително душевно страдание; непоносими нравствени мъки.’ (РБЕ).

- **Престъплението трафик на хора е съновидение** – Личните истории подчертават факта, че лицата губят очертанията на действителността, изпадат в състояние на постоянно съновидение, което е отразено в мрачни краски и представено като тягостно, страшно изживяване, от което е невъзможно лицето да се събуди, респективно да излезе от кошмарното съновидение (*koszmar*/ кошмар).

▪ **Сън, в който преобладава тъмната (мрачна и зловеща) гама**

- *Голи тела, мъже, които идват да гледат... ният... Тъмно... Мирише на цигари, алкохол. Червени сепарета, стъклени маси. Усмехнат барман. Много е трудно на подобно място човек да не загуби разсъдъка си.*

В личните истории на жертвите на трафик на хора се наблюдават определени семантични полета, които макар и да не са метафори, е необходимо да бъдат маркирани. Описанието на лексикално-тематичните групи, с ясното съзнание, че те не са метафори, е необходимо, за да добави подходящ контекст, поради ниския социален, образователен статус на голяма част от жертвите на трафик на хора. Те изразяват личната гледна точка и възприятие, отличават се с богата емоционална експресивност и подчертават проблемната ситуация, в която се намират жертвите на трафик на хора. Ще представя с илюстративна цел няколко от тези лексикално-семантични полета. Пълният набор от групи и примери могат да бъдат детайлно разгледани в дисертационния труд.

Лексикално-семантични групи

Разказите от първо лице на жертвите на престъплението трафик на хора маркират различни лексикално-семантични полета. Първото е това на **лъжата /подлъгването** (Примери: *Да не се подлъгват на хора от фейсбук-а, ма никога. Obiecywano jej, że pojedzie do lepszego świata, gdzie pomagają takim nigeryjskim sierotom jak ona zdobyć wykształcenie. Rzeczywistość była inna. – Било ѝ обещано, че ще пътува към по-хубав свят, където помагата на такива нигерийски сираци като нея да получат образование.*), следва това на **жестокостта, издевателството, страха** (разказите от първо лице на жертвите на престъплението трафик на хора маркират лексикално-семантичното поле на боя (Примери: *Всеки ден имаше бой. Bili mnie, przywiązywali do łóżka, a potem gwałcili.- Биеха ме, завръзваха мекъм леглото, а после изнасилваха.*), на **изтезанието** (Пример: *мъчат безащитни момичета*), **лексикално-**

семантично поле на тормоз (психически и физически) (Примери: *И почна - тормоз, физически, психически, издевателства, изнасилване... Ей така мина една седмица.*), лексикално-семантично поле на заплахата (Пример: *Гергана чува как двамата мъже говорят за нея. Страхил се оплакал, че не иска да работи, а другият му каза: „Как не иска? Няма „не искам”, нали знаеш?“*) и др.

Изводи:

- Анализираният обем от лични истории (разкази-интервюта) от първо лице на лица, преки участници и потърпевши от престъплението трафик на хора в българския език и полския език задават общи, и вече познати от предишни изследвания в десертационния труд, тенденции по отношение на езиковата репрезентация на това престъпление, а именно – трафикът на хора е търговия, трафикът на хора е робство, трафикът на хора е лов.

- В българския и полския език престъплението трафик на хора се метафоризира като доходоносна търговия със стока (човешки тела) между търговец и търговец или между търговец и купувач (*handlarz ludźmi* и сводник). Обектите на трафик на хора са артикул с ценност и стойност (те биват излагани на показ (показвани на витрини), с тях се извършва размяна, средство са за осъществяване на покупко-продажба. Личните истории-разкази от първо лице на двата изследвани езика, концептуализират трафика на хора с твърдението за определяване, лишаване от човешка стойност и заличаване на идентичността на пряко засегнатите от престъплението. Анализиранияте фрагменти затвърждават метафоричните схеми в българския и полския език – трафикът на хора е търговия, робство, лов – като напълно устойчиви, защото те се появяват и във вече изследвани дискурси – публицистични текстове, анкета.

- При езиков анализ на личните истории от първо лице се наблюдава открояване на нови метафорични схеми в сравнение с вече познати такива от изследвания, посочени в предните глави на дисертационния труд – а именно – трафикът на хора е кражба, трафикът на хора е ад, трафикът на хора е затвор, трафикът на хора е съновидение, трафикът на хора е схема.

- При анализа на разгледаните лични истории в българския и полския език се открояват и за първи път лексикално-семантични полета, които са богато илюстрирани. Това се дължи на факта, че основните средства за принуждаване към сексуална и трудова експлоатация е насилието от страна на експлоатиращия спрямо лицето-жертва. Лексикалните примери, с които си служат жертвите на трафик на хора,

се отличават с експресивност, подчертаване на болката и страданието. Макар и да не са метафори, те са ценни за изследването, защото са част от разказа на жертвите на трафик на хора и потвърждават, че метафоризация във висока степен се наблюдава единствено в текстовете от медийния дискурс и в резултатите от анкетното проучване по темата, представени в дисертационния труд.

Заклучение:

■ Езиковите проявления на престъплението трафик на хора са разгледани в контекста на българската и полската публицистика (както и по какъв начин се концептуализира престъплението в българските и полските медии). Анализиранияте фрагменти от езиковите картини на света на двата езика – полския и българския език, говорят за сходен начин на осмисляне на езиковите картини на престъплението трафик на хора в българския и полския език. Открояват се метафорични схеми в престъплението трафик на хора в рамките на индивидуалното възприятие – чрез отговорите на български и полски респонденти при попълване на анонимна анкета, проведена в електронна среда и в писмен вид. Открояват се метафоричните модели и езиковите проявления в престъплението трафик на хора в контекста на разкази (интервюта) от първо лице на жертви на трафик на хора. Налице са три основни метафорични модела, които се характеризират с устойчивост, защото се появяват в медийния дискурс (полската и българската преса) и разговорния дискурс (анкета и лични истории): трафикът на хора е търговия, трафикът на хора е робство, трафикът на хора е лов/риболов. Налице е и метафорична схема, която се явява вид детайлизация на един от основите метафорични схеми (трафикът на хора е лов), а именно: трафикът на хора е риболов. Налице е метафоричен модел (трафикът на хора е течност), който е характерен единствено за престъплението незаконен трафик на мигранти и бежанци по чл.280 от НК. В българския и полския език престъплението трафик на хора (и в двата дискурса – публичен и разговорен) се концептуализира с разбирането, че жертвите на трафик са предмет (кукла) и стока, с който/която се търгува, бива купуван/а, продаван/а, разменен/а. Налице е обезстойностяване и опредметяване на жертвата на трафик на хора. В българския и полския език (медия и разговорен дискурс) жертвите на трафик се осмислят като плячка, а трафикантът на хора е осмислян като хищник, който дебне и ловува плячката си. Жертвите на трафик се осмислят като роби, а трафикантът на хора – косвено като техен робовладелец, който се разпорежда със съдбите им. Посочените примери доказват, че метафоризацията в речта на лицето-жертва е многопластова. Тя преминава както през появата на нови метафорични модели, така и

през нови за изследването лексикално-семантични групи, които са богато илюстрирани – лексикално-семантичните полета на жестокостта, боя, насилието, на страха и др. Престъплението трафик на хора е сериозно посегателство върху правата и свободите на потърпевшите и разглеждането на понятията през призмата на метафората дава възможност за изграждане на по-пълна езикова картина на този вид престъпление в българския и полския език.

ПРИНОСНИ МОМЕНТИ:

1. Научен принос, практически принос и теоретично значение на дисертационния труд

- Изборът на тема на изследването е приносен, защото явлението трафик на хора е сравнително ново за българската действителност, което предполага кратка, или много ограничена история на изследователския интерес към него от езикова гледна точка. Престъплението трафик на хора е отразено в законовата база на страни членки на Европейския съюз, както и в самото европейско законодателство. Това е доказателство за значимостта на проблема, което от своя страна дава заявка за изследване и на неговата езикова страна, и възможността за осмислянето на това престъпно деяние в съзнанието на социума, следователно и метафоризирано.

- Приносен момент е стремежът към широка и разнообразна дискурсивна палитра на концептуализациите и нейното представяне (обособяването на езикови репрезентации на понятията трафик на хора, обект и субект на престъплението трафик на хора в медийния дискурс, в разговорния дискурс – когнитивна експликация под формата на анкета и разкази от първо лице на жертвите на престъплението).

- Настоящият дисертационен труд се отличава с богатство и многообразие на емпиричния материал, ясно и точно дефинирани метафорични схеми, извлечени въз основа на примери от медийния дискурс и разговорния дискурс, което гарантира дълбочина на анализа, достоверност и репрезентативност на изводите.

- Тъй като изследователският интерес е насочен към един конкретен вид престъпление (трафикът на хора с цел сексуална и трудова експлоатация), постигнатото в дисертационния труд може да бъде надградено от други изследвания, които да се съсредоточат върху езиковите картини в българския и полския език в други актуални престъпления (разпространението на наркотици, прането на пари). Настоящото изследване е новаторско и отваря път към нови проучвания в областта на езиковите картини на престъпленията и сравнителнителната лингвистика.

Публикации по дисертационния труд:

1. Колева, Р. Фрагменти от езиковата картина на един вид престъпление в българския и полския език. – В: *Verba Iuvenium*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски”, 2021, бр. 3, 118 – 130.
2. Колева, Р. Съвременното робство (концептуализация на престъплението трафик на хора в полския и българския език). – В: *Българска реч*. София: УИ „Св. Климент Охридски”, 2021, книга 1, 69-80.
3. Колева, Р. Бяла робиня или жертва на трафик – езиковата картина на един вид престъпление. – В: *Verba Iuvenium*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски”, 2022, бр. 4, 143 – 154.
4. Колева, Р. Метафоризация на обекта и субекта на престъплението трафик на хора в българския и полския език. – В: *XV Национални филологически четения за студенти и докторанти в чест на светите братя Кирил и Методии. Сборник с доклади*. Благоевград: Югозападен университет „Неофит Рилски”, 2021, 37 – 44.
5. Колева, Р. Лексикални измерения на жертвата на тарфик на хора в разкази (интервюта) от първо лице. Текстът е приет за публикация.

Библиография:

1. Апресян 1994: Апресян Ю.Д. О языке толкований и семантических примитивах. – В: *Известия Российской Академии наук. Серия литературы и языка.* — М.: Наука, 1994, Т. 53. № 4, 27—40.
2. Апресян 1995: Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: Попытка системного описания. – В: *Вопросы языкознания.* Том 1, 36-67. Доступ [09.04.2022] http://issuesinlinguistics.ru/pubfiles/1995-1_37-67.pdf
3. Аристотел 1993: Аристотел. За поетического искусство. Софи-Р, 1993.
4. Арутюнова 1983: Арутюнова, Н. Тождество или подобие?: В: – *Проблемы структурной лингвистики 1981.* Москва, 1983.
5. Арутюнова 1990: Арутюнова, Н. Метафора и дискурс. – В: *Теория метафоры* под. ред. Н. Арутюновой, изд. „Прогресс”, Москва, 1990.
6. Баранов, Добровольский 1990: А. Баранов, Д. Добровольский. *Лео Вайсгербер в когнитивной перспективе.* – В: *Известия АН СССР, Серия литературы и языка,* т.49, № 5, 1990.
7. Баранов, Караулов 1994: Баранов, А., Караулов, Ю.. Воскрешение метафоры. – В: *Словарь русских политических метафор,* Москва, 1994, ч. 2.
8. Борщев 1996: Борщев, В.Б. Естественный язык – наивная математика для описания наивной картины мира. – В: *Спорное в лингвистике,* Москва, 1996.
9. Бирдсли 1990: Бирдсли М., *Метафорическое сплетение.* – В: *Теория метафоры* под. ред. Н. Арутюновой, изд. Прогресс, Москва, 1990.
10. Брутян 1976: Брутян Г.А. Языковая картина мира и ее роль в познании. – В: *Методологические проблемы анализа языка.* Ереван: ЕГУ, 1976, 57-63.

11. Вардзелашвили 2001: Вардзелашвили Ж. Метафорические номинации в языковой картине мира. – В: *Санкт-Петербургский государственный университет и Тбилисский государственный университет. Научные труды. Сер. Филология. СПб.: Речь, 2001. Вып. II. С. 32-37.*
12. Вежбицкая 1999: Вежбицкая, А. *Семантические универсалии и описание языков.* Издательство: Яз. рус. Культуры, Москва, 1999.
13. Виноградова 2000: Виноградова, Л. *Народная демонология и мифоритуальная традиция славян.* Москва, Издательство „Индрик”, 2000.
14. Витгенщайн 1921: Витгенщайн, Л. *Логико-философски трактат,* доступ [09.04.2022],

file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9B%D1%83%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%B3%20%D0%92%D0%B8%D1%82%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%89%D0%B0%D0%B9%D0%BD.%20%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B0%D1%82%20%D0%BE%D1%82%D0%BA%D1%8A%D1%81.pdf

15. Габбасова, Фаткуллина 2013: Габбасова А.Р., Фаткуллина Ф.Г. ЯЗЫКОВАЯ КАРТИНА МИРА: ОСНОВНЫЕ ПРИЗНАКИ, ТИПОЛОГИЯ И ФУНКЦИИ. – В: Современные проблемы науки и образования., 2013., № 4, URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=9954>
16. Гура 1997: Гура А. В. *Символика животных* в славянской народной традиции. Москва, Издательство „Индрик”, 1997.
17. Гуревич 1972: Гуревич, А. Я. *Категории средневековой культуры*, Москва, 1972
18. Денчева 2015: Денчева, Д. *Метафората през погледа на лингвиста*, София, 2015.
19. Димитрова 2008: Димитрова, Г. *Тезаурусно моделиране на лингвокултурологичната терминология*, Варна 2008
20. ДИРЕКТИВА 2011/36/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 април 2011 година относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета, достъп [23.10.2022 г.], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EN>
21. Добровольский 1996: Добровольский, Д. О. Образная составляющая в семантике идиом. – В: *Вопросы языкознания*, 1996. №1, 71-93.
22. Дзюба 2015: Дзюба, Е. Концепты жизнь и смерть в поэзии М.И. Цветаевой. – В: *Политическая лингвистика*, № 15, 2015, с. 181-189.
23. Еко 1986: Еко, У. *Семиотика и философия на езика*. 1986
24. Еко 1991: Еко, У. Въведение в семиотиката. В: – *Семиотика. Между нещата и думите*, София, 1991.
25. Закон за борба с трафика на хора, достъп [22.10.2022], <https://justice.government.bg/home/normdoc/2135467374>
26. Жолковский 1962: Жолковский, А. Об усилении. – В: Структурно-типологические исследования. Москва, 1962.

27. Иванов, Гопоров 1974: Иванов В. В., Гопоров В. Н. *Исследования в области славянских древностей: Лексические и фразеологические вопросы реконструкции текстов*. Москва.: Издательство „Наука”, 1974.
28. Илиева 2005: Илиева, Д. Понятието картина на света като основен понятиен термин на лингвокултурологията. – В: *Нови информационни технологии в образователния процес. Доклади и съобщения от Десетия научен семинар на УниБит, проведен в Истанбул на 4-8 април 2015*. Издателство: За буквите – О писменехъ, София, 2015, 226-227.
-
29. Имова В. *Престъплението „трафик на хора” в практиката на ВКС*, <http://www.apis.bg>
30. Карасик 2002: Карасик, В[ладимир] И[льич]. *Языковой круг: Личность, концепты, дискурс*. Перемена, 2002.
31. Караулов 1981: Караулов, Ю[рий] Н[иколаевич]. *Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка*. Наука, 1981.
32. Кибрик 2005: Кибрик, А. Е. Современное состояние лингвистики. Power Point презентация к докладу, сделанному 24.02.2005 г. на заседании Ученого совета филологического факультета МГУ, 37 слайдов.
33. Кибрик 2008: Кибрик, А. Е. Лингвистическая реконструкция когнитивной структуры. – В: *Вопросы языкознания*, 4, 2008; 51-77.
34. Конвенция № 29 относительно принудительного или задължителного труда, 1930 г. достъп [22.10.2022], <http://trudipravo.bg/znanie-za-vas/2015-08-31-09-52-20/konventzii-na-mot/840-convention-29-concerning-forced-or-compulsory-labour-1930>
35. Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, достъп [22.10.2022], http://prevencii.com/PDF_TRAFIK/ND_trafik/konvensionsEUC.pdf
36. Костадинова, Р. *Трафик на хора – престъпление по българския НК*, www.nbu.bg/PUBLIC/IMAGES/File/departamenti/pravo/11.pdf,
37. Кубрякова 1996: Кубрякова Е.С. Концепт. – В: Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. *КРАТКИЙ СЛОВАРЬ КОГНИТИВНЫХ ТЕРМИНОВ*, МГУ, Москва, 90-93.
38. Кубрякова 2004: Кубрякова Е.С. *Язык и знание: на пути получения знаний о языке. Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира*. Языки славянских культур, Москва, 2004.

39. Легурска 2003: Легурска, П. Фрагменти от езиковата картина през призмата на вторичното назоваване (основи на научноизследователски проект). - В: *Чуждоезиково обучение*, том 5, 2003, 5-22.
40. Легурска, Веселинов 2003: Легурска, П., Веселинов, Д. Съпоставка на лексикалната картина на света през различни еталони – *tertium comparationis*. В: *Чуждоезиково обучение*, том 1, 2003.
41. Маслова 2001: *Лингвокултурология: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений*. Москва, Издательский центр: Академия, 2001.
42. Маслова 2004: Маслова, В.А. *Когнитивная лингвистика*. Учебное пособие. Минск. Издательский центр: ТетраСистемс, 2004.
43. Маслова 2001: В. Маслова. *Лингвокултурология*, Москва, 2001.
44. Микешина: 1982: Микешина Л.А. Научная картина мира как мировоззренческая форма знания. – В: *Научная картина мира. Логико-гносеологический аспект*, Киев, 1982.
45. Милков 2020: Милков, Г. Бели роби, африкански господари. – В: *24 часа*, [достъп на 18.10.2022 г.] <https://www.24chasa.bg/mneniya/article/8690586>
46. Михайлов 2002: Михайлов, Д. *Нови положения в Особената част на Наказателния кодекс*, ИК „Сиела”, София, 2002.
47. Наказателен кодекс на Република България, достъп [22.10.2022], <https://www.lex.bg/laws/ldoc/1589654529>
48. Национална комисия за борба с трафика на хора, достъп [22.10.2022], <https://antitraffik.government.bg/bg/help>
-
49. Никитина 1999: Никитина, С. Е. *Культурно-языковая картина мира в тезаурусном описании (на материале научных и фольклорных текстов)*. Диссертация в виде научного доклада на соискание ученой степени доктора филологических наук по специальности, Москва, 1999.
50. Никитина, Кукушкина 2000: Никитина, С. Е. Кукушкина, Е. *ДОМ в свадебных причитаниях и духовных стихах (опыт тезаурусного описания)*, Москва, 2000.
51. Паси 1983: Паси, И. *Метафората*. Издателство: Наука и изкуство, София, 1983.
52. Пенчева 2005: Пенчева, М. Отново за езиковата относителност. – В: *Български език*, кн. 4, 2005.
53. Петрова 2003: Петрова, *Езиковата метафора и Балканската картина на света*, УИ „Св. Св. Кирил и Методий”, Велико Търново, 2003.

54. Петрова 2003: Петрова, А. „Образната” картина на света, метафората и национално-езиковата специфика. – В: *Състояние и проблеми на българската ономастика. Юбилейна научна конференция “Лингвистика, ономастика, краезнание”*, посветена на 90-годишнината на проф. Н. Ковачев. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий”, 2002, 32-41.
55. Попова, Стернин 2010: Попова, З. Д., Стернин, И. А. *Когнитивная лингвистика*. Учебное издание. Москва: Восток-Запад, 2010.
56. Постовалова 1988: Постовалова. В. И. *Картина мира в жизнедеятельности человека*. – В: *Роль человеческого фактора в языке, Язык и картина мира*, Москва, 1988, с. 70.
57. Протокол срещу нелегалния трафик на мигранти по суша, море и въздух, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност. – В: Държавен вестник, бр. 98, 2005, чл. 3. [достъп 22.10.2022 г.] <https://econ.bg/%D0%9D%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8-%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%83%D1%88%D0%B0-%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5-%D0%B8-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D0%B4%D1%83%D1%85-%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D1%8A%D0%BB%D0%B2%D0%B0%D1%89-%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%9E%D0%9E%D0%9D-1.1.i.129838.at.5.html>
58. Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност. – В: Държавен вестник, бр. 98, 2005, [достъп 22.10.2022 г.] <https://econ.bg/%D0%9D%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8>

[%D0%B2%D0%BD%D0%B8-%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%82%D0%B2%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%B5-%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D1%81-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D1%86%D0%B0- 1.1 i.129673 at.5.html](#)

59. Пушкарлова 2012: Пушкарлова, И. *Трафикът на хора. Проблеми на Наказателноправния режим*. София: Сиби, 2012.
60. Пушкарлова 2017: Пушкарлова, И. Явлението робство в българското наказателно законодателство и правосъдна практика. // *ДеЮре*, 2017, бр. 2.
-
61. Пушкарлова 2018: Пушкарлова, И. Трансгранично наказателно право. – In: *Juridical training courses at the level of the Cross-Border Juridical Centers. Cross-border criminal law*. Craiova: EDITURA SITECH, 301-399.
62. Ранчев 2014: Ранчев, И. Нормативна уредба на престъплението трафик на хора. Статистика. Обуславящият фактор – домашно насилие. Защита на жертвите. Превантивни мерки, Пловдив, 2014, [достъп: 22.10.2022], https://genderalternatives.org/images/Trafficking_in_human_beeings_DV_Ivan_Ranchev.pdf
63. Речник на българския език (Институт за български език) <https://ibl.bas.bg/rbe/>
64. Рикьор 1994: Рикьор, П. *Живата метафора*. Издателство „Лик”, София, 1994.
65. Руднев 1999: Руднев, В. П. *Словарь культуры XX века: ключевые понятия и тексты*. Москва, Издательство: Аграф, 1999. Достъп [09.04.2022] https://www.booksite.ru/fulltext/slo/var/cul/tur/rud/nev/rudnev_v/index.htm
66. Русанов 2020: Русанов, П. *Съществувало ли е бялото робство*. [достъп на 18.10.2022 г.] <https://przone.info/2021/08/08/26231/>

67. Серебренников, Б.А., Кубрякова, Е.С., Постовалова В.И. 1988: Серебренников, Б.А. Кубрякова, Е.С., Постовалова В.И. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. Под. ред. Серебренников, Б.А. Москва, 1988.
68. Сиров 2002: С Сыров В.Н. Значение „картины мира” в современной науке и философии. В: *Материалы Всероссийской междисциплинарной школы молодых ученых «Картина мира: язык, философия, наука»*, Издание ТГУ, Томск, 1-3 ноября, 17-22. Доступ: [09.04.2022]http://www.inspp.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=152&Itemid=0
69. Сталянова, Н. (2004):. Езиковата картина на истината и лъжата в българския и полския език. // *Паланістыка*, 2004, бр. 2003 – 2004, 272 – 275.
70. Сталянова, Н. Генов-Пухалева, И. (2005): Метафоризация на бизнеса в българския и полския език. // *Славянски диалози*, 2005, бр. 1, 96 – 103, ISSN (print): 1312-5346.
71. Сталянова, Н. Генов-Пухалева, И. (2005): За българската и полската езикова картина на любовта. // *Как с думи се правят светове*. София: УИ „Св. Климент Охридски”, 2005, 322 – 329. Сталянова, Н. Крейчова, Е. (2006): Метафоризация на мисълта в българския, чешкия и руския език. // *Opera Slavica*, 2006, бр. 2, 33 – 40, ISSN (print): 1211-7676.
72. Сталянова, Н. (2006): Метафоризация на мисълта в българския и полския език. // *Паланістыка*, том. Polonistyka, 2006, редактори: Аляксандр Киклевич, Сяргей Важник, 115 – 127.
73. Сталянова, Н. (2009): Концептуализация на въображението в българския и полския език. // *Kategorie w języku, język w kategoriach*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2009, 213 – 217.
74. Станчева, Ж. *Народно медицинска лексика в българската и полската езикова картина на света*. София, 2013.
75. Скребцова 2011: Скребцова, Т. Г. *Когнитивная лингвистика*. Санкт-Петербург, Филологический Факультет СПбУ, 2011
76. Толстой 1995: Толстой, Н. И. *Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике*. Москва, Издательство „Индрик”, 1995.
77. Телия 1988: Телия. В. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира. В: – *Роль меловического фактора в языке. Язык и картина мира*. Москва, 1988.

78. Хайдеггер 1993: Хайдеггер М. Время картины мира. В: Хайдеггер М. Время и бытие: статьи и выступления. — М.: Республика, 1993.
79. Хегел 1967: Хегел, Г.Ф. Хегел. Эстетика. Том 1, 1967.
80. Цивьян 1990: Цивьян, Т. *Лингвистические основы балканской модели мира*. Москва, 1990.
81. Чакърова 2016: Чакърова, Ю. Ракурси на когнитивната лингвистиката, Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, Пловдив, 2016.
82. Ченки 1996: Ченки, А. Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях. – В: *Вопросы языкознания*, кн. 2, 68–78.
83. Adamowski 1989: Adamowski, J. Gościniec „droga” w wierszowanym folklorze polskim. – W: *Etnolingwistyka*. Tom 2, Lublin, 1989, 73-81.
84. Adamowski 1991: Adamowski, J. Kulturowe funkcje miedzy. – W: *Etnolingwistyka*. Tom 4, Lublin, 1991, 65-82.
85. Adamowski 1992: Adamowski, J. Językowej portret ładu w polskiej kulturze ludowej. – W: *Etnolingwistyka*. Tom 5, Lublin, 1992, 83-94.
86. Ajdukiewicz 1985: Ajdukiewicz, K. Obraz świata i aparatura pojęciowa. – W: *Język i poznanie*, Warszawa 1985, t. 1, s. 175; pierwodruk: *Das Weltbild und Begriffsapparatur*. – W: *Erkenntnis*, IV, 1934.
87. Akcent 1986: *Akcent*, 1986, <http://akcentpismo.pl/archiwum/>
88. Anusiewicz 1990: Anisuewicz, J. Problematyka językowego obrazu świata w poglądach niektórych językoznawców i filozofów niemieckich XX wieku. – W: *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin 1990.
89. Anusiewicz 1990a: Anisuewicz, J. Językowy-kulturowy obraz kota w polszczyźnie. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 3, Lublin 1990, 95-141.
90. Anusiewicz 1994: Anisuewicz, J. *Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1994.
91. Anusiewicz, Dąbrowska, Fleischer 2000: Anusiewicz, J., Dąbrowska, A., Fleischer M, *Językowy obraz świata i kultura*. – W: *Język a Kultura, T. 13; Językowy obraz świata i kultura*, red. A. Dąbrowska, J. Anusiewicz, Wrocław, 2000, 11- 44.
92. Anusiewicz, Dąbrowska, 2000: *Język a Kultura Tom 13: Językowy obraz świata i kultura*, red. A. Dąbrowska, J. Anusiewicz, Wrocław, 2000 .
93. Airbib 1985: Airbib, M. A. *In Search of the Person. Philosophical Explorations in Cognitive Science*. University of Massachusetts, 1985

94. Bartmiński 1980: Bartmiński, J. Założenia teoretyczne słownika. – W: *Słownik ludowych stereotypów językowych*, red. J. Bartmiński, Wrocław 1980, s. 10.
95. Bartmiński 1986: Bartmiński, J. Czym zajmuje się etnolingwistyka? – W: *Akcent*, nr 26, 1986, s.18.
96. Bartmiński, Tokarski 1986: Bartmiński, Jerzy. Tokarski, Ryszard. Językowy obraz świata a spójność tekstu. – W: *Teoria tekstu. Zbiór studiów*, red. Teresa Dobrzyńska. Wydawnictwo: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986, s. 65-81.
97. Bartmiński 1988: Bartmiński, Jerzy. Słowo wstępne.– W: *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej, T. 1, 1988, s. 5.
98. Bartmiński 1988: Bartmiński, J. Słownik ludowych stereotypów językowych. Założenia ogólne. – W: *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej, T. 1, 1988, s. 11-34.
99. Bartmiński, Mazurkiewicz-Brzozowska 1993: Bartmiński, J. Mazurkiewicz-Brzozowska, M. *Nazwy wartości: studia leksykalno-semantyczne, Tom 6, „Czerwona Seria”*, pod. Red. Jerzy Bartmiński, Małgorzata Mazurkiewicz-Brzozowska, Wydawn. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 1993.
100. Bartmiński 1993: Bartmiński, J. Styl potoczny. – W: *WJP*, 1993, 115-134.
101. Bartmiński 1994: Bartmiński, J. Język naturalny. O przedmiocie badań etnolingwistycznych. – W: *Przegląd Akademicki*, 1994, Nr. 13-14, s. 13.
102. Bartmiński 1994: Bartmiński, J. Jak zmienia się stereotyp Niemca w Polsce? – W: *Przegląd Humanistyczny*, Tom 38, Numer 5, 1994, 81-101.
103. Bartmiński, Niebrzegowska 1994: Bartmiński J., Niebrzegowska S., Stereotyp słońca w polszczyźnie ludowej. – W: *Etnolingwistyka* Tom 6, Lublin, 1994, 95-143.
104. Bartmiński, Majer-Baranowska 1996: Bartmiński, J., Majer-Baranowska, U. Dunaj w polskim folklorze. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 8, 1996, 167-184.
105. Bartmiński, Abramowicz 1996: Bartmiński, J., Abramowicz, M., Francuski „people” i polski „lud”. Dwa pojęcia paradygmaty językowo-kulturowej. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 8, 1996, 41-56.
106. Bartmiński, 1998: Bartmiński J. Podstawy lingwistycznych badań nad stereotypem - na przykładzie stereotypu matki. – W: *Język a kultura, Tom 12: Stereotyp jako przedmiot lingwistyki : teoria, metodologia, analizy empiryczne*, pod. Red. Bartmiński, J., Anisiewicz, J., Wrocław, 1998.

107. Bartmiński, Niebrzegowska 1998: Bartmiński, J., Niebrzegowska S., Profile a podmiotowa interpretacja świata. – W: *Profilowanie w języku i tekście*, Lublin, WUMCS, 1998.
108. Bartmiński, Tokarski 1998: Bartmiński, J., Ryszard, T. *Profilowanie w języku i w tekście*, red. Bartmiński, J. Wydawnictwo: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 1998.
109. Bartmiński 2000: Bartmiński, J. Rzeka w językowo-kulturowym obrazie świata Polaków. – W: *Rzeki. Kultura, cywilizacja, historia*, red. J. Kołtuniak, t. 9, Katowice 2000, s. 43.
110. Bartmiński 2001: Bartmiński, J. O językowym obrazie świata Polaków końca XX wieku. – W: *Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju*, red. S. Dubisz, S. Gajda, Warszawa 2001, s. 28-29-32.
111. Bartmiński, Puzynina 2001: Bartmiński J., Puzynina J. Językowy obraz Chrystusa we współczesnej kulturze polskiej. – W: *U progu trzeciego tysiąclecia. Człowiek – nauka – wiara. Księga pamiątkowa sympozjum naukowego zorganizowanego w Uniwersytecie Warszawskim z okazji 2000-lecia chrześcijaństwa w dniach 19-21 listopada 1999*. Red. A. Białecka, J. Dajacki. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper: 457-484.
112. Bartmiński 2002: Bartmiński, J. Lubelska etnolingwistyka. – W: *Analekta*, R. XI, 2002, z. 1-2, s. 38.
113. Bartmiński, Lappo, Majer-Baranowska 2002: Bartmiński, J. Lappo, I., Majer-Baranowska, U. Stereotyp Rosjanina I jego profilowanie we współczesnej polszczyźnie – W: *Etnolingwistyka*, Tom 14, 2002, 105-151.
114. Bartmiński 2003: Bartmiński, J. Językowy obraz świata, hasło. – W: *Wielka encyklopedia PWN*, t. 12, red. J. Wojnowski, Warszawa 2003, s. 564.
115. Bartmiński 2004: Bartmiński, J. Punkt widzenia, perspektywa, językowy obraz świata. – W: *Językowy obraz świata*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, Lublin, 2004, 110.
116. Bartmiński 2005: Bartmiński, J. Koncepcja językowego obrazu świata w programie slawistycznych badań porównawczych. – W: *Studia y Filologii Polskiej i Słowiańskich*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej, 2005.
117. Bartmiński 2006: Bartmiński, J. *Językowe podstawy obrazu świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej, 2006.

118. Bączkowska 1988: Bączkowska, G. *Korowaj*. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 1, Lublin, 1988, 79-99.
119. Benveniste 1977: Benveniste, E. *Semiologia języka*. – W: *Znak, styl, konwencja*, wybrał i wstępem opatrzył M. Głowiński, Warszawa, 1977.
120. Bieńkowska 1993: Bieńkowska, D. *Miłosierdzie*. – W: *NW*, 1993, 65-73.
121. Black 1962: Black, M. In *Models and Metaphors: Studies in Language and Logic*. Cornell University Press, Ithaca, NY, 1962,
122. Black 1971: Black M. *Metafora*. - W: *Pamiętnik literacki LXII*, 1971, z. 3.
123. Black 1979: Black M. *How Metaphors Work: A Reply to Donald Davidson*. – In: *Critical Inquiry* 6 (1), 1979, 131-143.
124. Bugajski, Wojciechowska 2000: Bugajski, M., Wojciechowska A. *Językowy obraz świata a literatura*. – W: *Językowy obraz świata i kultura*, Wrocław, 2000.
125. Balušok 2001: Balušok, V. „Volk” i „volkolak” v slavjanskoj tradicii v svjazi s archaičeskim ritualom.- W: *Etnolingwistyka*, Tom 13, Lublin, 2001, 215–226.
126. Burszta 1986: Burszta, W. *Język a kultura w myśli etnologicznej*, Wrocław 1986
127. Casad 1996: Casad, E. H. Introduction. – In: *Cognitive Linguistics in the Redwoods: The Expansion of a New Paradigm in Linguistics*, Edited by: Eugene H. Casad, 1996, 1-24.
128. Cassirer 2003: Cassirer, E. *Język i budowa świata przedmiotowego*. – W: *Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów*, oprac. G. Godlewski, A. Mencwel, R. Sulima, Warszawa, 2003, s. 68
129. Dobryslownik.pl: <https://dobryslownik.pl/>
130. Dobrzyńska 1984: Dobrzyńska, T. *Metafora*, Wrocław 1984, s. 110-123, 147.
131. Dobrzyńska 1994: Dobrzyńska T., *Mówiąc przenośnie*, Instytut badań literackich, Warszawa, 1994.
132. Dubois, Edeline, Klinkenberg, Minguet, Pire, Trinon 1972: J. Dubois, F. Edeline, J. M. Klinkenberg, P. Minguet, F. Pire & H. Trinon. *Rhétorique générale*. – In: *Foundations of Language* 8 (3), 1972, 436-446.
133. Encyklopedai 1999: *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, pod red. Stanisława Urbańczyka; oprac.: Marian Kucała [et al]. Wrocław, Wydawnictwo Ossolineum, 1999.

134. Etnolingwistyka 1988: *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, <https://www.umcs.pl/pl/wersja-elektroniczna.5558.htm>
135. Eysenck 1990: Eysenck, M. Cognitive Science. – In: *The Blackwell Dictionary of Cognitive Psychology*, Oxford, 1990.
136. Fauconnier 1999: Fauconnier, G. Methods and Generalizations. – In: *Cognitive Linguistics: Foundations, Scope and Methodology*. Theo Janssen, Gisela Redeker (eds). Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1999.
137. Fleisher 2000: Fleischer, M. Obraz świata. Ujęcie z punktu widzenia teorii systemów i konstruktywizmu. – W: *Język a Kultura*, T. 13, 2000, s. 56.
138. Gibbs 1996: Gibbs, R. W. What's cognitive about cognitive linguistics?– In: *Cognitive Linguistics in the Redwoods: The Expansion of a New Paradigm in Linguistics*, Edited by: Eugene H. Casad, 1996, 27-54.
139. Grabias 1994: Grabias, St. *Język w zachowaniach społecznych*. Wydawnictwo UMCS, Lublin, 1994.
140. Grzegorzczkova 1990: Grzegorzczkova, R. Pojęcie językowego obrazu świata. – W: *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin 1990.
141. Grzegorzczkova 1993: Grzegorzczkova, R. „Pokora”, „pucha” i pojęcia pokrewne. – W: *NW*, 1993, 23-39.
142. Grzegorzczkova 2001: Grzegorzczkova, R. *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Warszawa, PWN, 2001.
143. Grzegorzczkova, Waszakowa 2003: Waszakowa, K., Grzegorzczkova, R. *Studia z semantyki porównawczej. Nazwy barw. Nazwy wymiarów. Predykatymentalne cz. I*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 2003.
144. Grzegorzczkova 2004: Grzegorzczkova, R. Punkt widzenia nadawcy w znaczeniach leksemów. – W: *PWJK*, 161-176.
145. Chlebda 1997: Chlebda, W. Zarys polskiej geografii mentalnej. – W: *Przegląd Humanistyczny*, 1997, nr 3, s. 81.
146. Chomsky 2006: Chomsky, N. *Language and Mind*. 3rd Ed. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cap Town, Singapore, Sao Paulo: Cambridge University Press, 2006, xviii.
147. Czyżewski 1988: Czyżewski, F. Zmora. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 1, Lublin, 1988, 133-143.

148. Humbolt 1965: W. von Humboldt, O różnicach w budowie ludzkich języków oraz ich wpływie na duchowy rozwój ludzkości, przeł. T. Dmochowska. – W: *Teoria badań literackich za granicą, t. 1: Romantyzm i pozytywizm, cz. I*, red. S. Skwarczyńska, Kraków 1965, s. 141.
149. Humbolt 2002; W. von Humboldt. *O myśli i mowie. Wybór pism z teorii poznania, filozofii dziejów i filozofii języka*, wybrała, przełożyła i poprowadziła słowem E.M. Kowalska, Warszawa 2002, s. 261
150. International Encyclopedia of Linguistics, red. W. Bright, New York-Oxford 1992, s. 248.
151. Jackendorff 1983: Jackendorff, R. *Semantics and Cognition*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1983.
152. Jaynes 1976: Jaynes, J. *The Origin of the Consciousness in the Breakdown of the Bicameral Mind*. Boston: Houghton Mifflin, 1976.
153. Jagiełło 1980: Jagiełło, J. Matka. – W: *SLSJ*, 159-199.
154. Jedliński 2000: Jedliński, R. *Językowy obraz świata wartości w wypowiedziach uczniów kończących szkołę podstawową*. Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków, 2000.
155. Język a Kultura 1988: *Język a Kultura*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, <https://wuwr.pl/jk>
156. Judin 2004: Judin, A. Rozumienie terminu „obraz świata” w semiotyce i lingwistyce rosyjskiej. – W: *Entolingwistyka*, 16, 315-323.
157. Johnson 1981: Johnson, M. Preface. – In: *Philosophical Perspectives on Metaphor*. Ed. By Mark. Johnson. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1981.
158. Johnson 1987: Johnson, M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason*. Chicago: University of Chicago Press, 1987.
159. Kadyjewska 2001: Kadyjewska, A. Problematyka obrazu świata w badaniach języka pisarza (na przykładzie pism Cypriana Norwida). – W: *Semantyka tekstu artystycznego*, red. A. Pajdzińska, R. Tokarski, Lublin 2001, s. 328
160. Kajfosz 2001: Kajfosz, J. *Językowy obraz świata w etnokulturze Śląska Cieszyńskiego*, PROprint, 2001.
161. Karolak 1993: Karolak, I. Patriotyzm. – W: *NW*, 1993, 157-176.
162. Kodeks Karny Rzeczypospolitej Polski , dostęp [22.10.2022], <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-16798683>
163. Kęzpinski, Antoni. *Melancholia*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL. 1974.

164. Kittay 1987: Kittay E. *Metaphor: Its cognitive force and linguistic structure*. Oxford, 1987.
165. Kowalska 1993: Kowalska, D. O cierpłowości. – W: *Nazwy Wartości*, 75-84.
166. Koziński 2013: Koziński, M. Handel ludźmi w świetle prawa międzynarodowego oraz przepisów prawa krajowego. – W: *Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje*, nr 14, 2013, 115-138,
167. https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_a_Refleksje/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2013-t-n14/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2013-t-n14-s115-138/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2013-t-n14-s115-138.pdf
168. Koziół 1989: Koziół, M. Strzygon. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 2, Lublin, 1988, 85-92.
169. Kominek 1996: Kominek, A. Językowy obraz Kościoła z punktu widzenia głównych sił społecznych w Polsce w latach 1980–1981. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 8, Lublin, 1996, 201-233.
170. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski, доступ [22.10.2022], <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
171. Koper 1993: Koper, A. Państwo jakie jest i jakie być powinno. – W: *NW*, 1993, 199-211.
172. Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022-2024, доступ [22.10.2022], file:///C:/Users/user/Downloads/KPD_PHL_2022-2024.pdf
173. Kreja 1999: *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, redaktor tomu: Bogusław Kreja, Wydawnictwo: Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, 1999.
174. Krzyżanowska 1998: Krzyżanowska, A. Ostatnia podróż – czyli polska i francuska metaforika śmierci. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 9/ 10, Lublin, 1998, 93-109.
175. Kurcz 1987: Kurcz, I. *Język a reprezentacja świata w umyśle*, Warszawa 1987, s. 93.
176. Lakoff, Johnson 1980/ 2003: G.Lakoff , M. Johnson. *Metaphors we live by*, Chicago, London, 1980.
177. Lakoff, Johnson 1980a: G.Lakoff , M. Johnson. The Metaphorical Nature of the Human Conceptual System. – In: *Cognitive Science*, 1980.
178. Langacker 1987: Langacker, R. *Foundations of cognitive grammar*. Stanford: Polity Press, 1987.

179. Lakoff 1987: Lakoff, G. *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press, 1987, xvii.
180. Lakoff 1988: Lakoff, G. A Suggestion for a Linguistics with Connectionist Foundations. – In: *Proceedings of the 1988 Connectionist Models Summer School*. Ed. By David Touretzky, Geoffrey Hinton and Terrence Sejnowski. San Mateo, CA: Morgan Kaufmann Publishers, 1988, 301-314.
<https://escholarship.org/uc/item/5df11196>
181. Lakoff 1990: Lakoff, G. The Invariance Hypothesis: Is Abstract Reason Based on Image Schemas? – In: *Cognitive Linguistics*, 1990.
182. Lakoff, Johnson 1999: Lakoff, G., Johnson, M. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books, 1999.
183. Lappo 2002: Lappo, I. Profilowanie stereotypu Rosjanina w polskim kręgu językowo-kulturowym. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 14, Lublin, 2002, 153-174.
184. Laurinkiene 2004: N. Laurinkiene. Tęcza. Nazwy i znaczenie w kontekście litewskiej narracji folklorystycznej. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 16, Lublin, 2004, 215-239.
185. Lewicki, Pajdzińska 1993: Lewicki, A. M., Pajdzińska. Frazeologia. – W: *WJP*, 1993, 307-326.
186. Luther 1530: Luther, M. *Sendbrief vom Dolmetschen*, 1530.
187. Maćkiewicz 1990: Maćkiewicz, J. Metafora a językowy obraz świata (Na przykładzie metaforyki morskiej). – W: *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*, Vol. 3., Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1990, Str. 49-58.
188. Maćkiewicz 1990: Maćkiewicz, J. Wyspa – językowy obraz wycinka rzeczywistości. – W: *Językowy obraz świata*, red. J. Bartmiński, Lublin 1990, s. 208.
189. Maćkiewicz 1990a: Maćkiewicz, J. Morze. – W: *Etnolingwistyka*, T. 3, Lublin 1990, 77-94.
190. Maćkiewicz 1991: Maćkiweicz J., *Nienaukowy i naukowy obraz morza. Na przykładzie języka polskiego i angielskiego*, Gdański 1991.
191. Maćkiewicz 1993: Maćkiweicz J. Wyrazy międzynarodowe (internacjonalizmy) we współczesnym języku polskim. – W: *WJP*, 1993, 525-532.
192. Maćkiewicz 1999: Maćkiewicz, J. Co to jest „językowy obraz świata”. - W: *Etnolingwistyka*, T. 11, Lublin 1999, s. 8.

193. Majer-Baranowska 1988: Majer-Baranowska, U. Stereotyp płaczu w polszczyźnie ludowej. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 1, Lublin, 1988, 101-131.
194. Marczevska 1995: Marczevska, M. Osika w ludowym językowym obrazie świata. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 7, Lublin, 1995, 97-115.
195. Marczevska 2002: Marczevska, M. *Drzewa w języku i w kulturze*. Wydawn. Akademii Świętokrzyskiej, Kielce, 2002.
196. Mańczyk 1982: Mańczyk, A. *Wspólnota językowa i jej obraz świata. Krytyczne uwagi do teorii językowej Leo Weisgerbera*. Wydawnictwo: Wysza szkoła pedagogiczna, Zielona Góra, 1982.
197. Mańczyk (1982): Mańczyk, Augustyn. *Wspólnota językowa i jej obraz świata. Krytyczne uwagi do teorii językowej Leo Weisgerbera*, Wydawnictwo: Wysza szkoła pedagogiczna, Zielona Góra 1982, s. 31.
198. Mayenowa 1974: Mayenowa R., *Poetyka teoretyczna*, Wrocław, Ossolineum, 1974.
199. Mazurkiewicz 1990: Mazurkiewicz, M. Marmur. Dwie wersje artykułu hasłowego do Słownika ludowych stereotypów językowych. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 3, Lublin, 1990, 71-75.
200. Mazurkiewicz-Brzozowska 1993: Mazurkiewicz-Brzozowska M. „Praca”. Wybrane warianty znaczenia słowa we współczesnej polszczyźnie i ich struktura kognitywna. – W: *Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne I*, red. J. Bartmiński, M. Mazurkiewicz-Brzozowska, Lublin, 1993, 133–145.
201. Milewski 1965: Milewski, T. *Językoznawstwo*, Warszawa 1965, 75-76.
202. Miller 2003: Miller, G. A. The Cognitive Revolution. A Historical Perspective. – In: *Trends in Cognitive Science*. Vol 7, 3, 2003, 141-144.
203. Mikołajczuk 1996: Mikołajczuk, A. Kognitywny obraz gniewu we współczesnej polszczyźnie. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 8, 1996, 131-145.
204. Ndiaye, Iwona Anna. Konceptualizacja śmiechu w językowym obrazie świata Nadeždy Teffi (na materiale prozy wspomnieniowej). In: *Rocznik Humanistyczny*, Vol. 69, Iss. 7, Wydawnictwo: Towarzystwo Naukowe KUL & Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2021, 221-243.
205. Niebrzegowska 1992: Niebrzegowska, St. Nów w polskiej kulturze ludowej i gwarach. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 5, Lublin, 1992, 73-82.
206. Niesporek 2004: Niesporek, B. *Językowy obraz pór roku i tradycji kulturowych w twórczości dzieci*. Katowice, 2004.

207. Niewiadomski 1989: Niewiadomski, D. Semantyka jajka w rytach orki i siewu. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 2, Lublin, 1989, 61-72.
208. Niewiadomski 1991: Niewiadomski, D. Semantyka ziarna w inicjalnych rytach siewnych,. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 4, Lublin, 1991, 83-103.
209. Nowak 2002: Nowak, P. *Swoi i obcy w językowym obrazie świata: język publicystyki polskiej z pierwszej połowy lat pięćdziesiątych*. Wydawn. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2002
210. Osborn, Eninger 1962. Osborn, M. Eninger, D. The Metaphor in public address. – In: *Speech Monographs* 29, 1962, 223-234.
211. Osborn 1967: Osborn, M. Archetypal metaphor in rhetoric: The light-dark family. – In: *Quarterly Journal of Speech*: Vol. 53, 2, 1967, 115-126.
212. Ożdżyński 1995: Ożdżyński, J. *Językowy obraz świata dzieci i młodzieży*, Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków, 1995.
213. Pajdzińska, Tokarski 1996: A. Pajdzińska, R. Tokarski, Językowy obraz świata – konwencja i kreacja. – W: *Pamiętnik Literacki*, 1996, LXXXVII, z. 4, s. 156.
214. Pajdzińska 1999: Pajdzińska, A. Językowy obraz Boga i szatana w polskiej poezji powojennej. – W: *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego w Polsce*. Red. B. Kreja. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego: 157-178.
215. Pajdzińska, Krzyżanowski 1999: Pajdzińska, A., Krzyżanowski, P. *Przeszłość w językowym obrazie świata*. pod red. Anny Pajdzińskiej, Piotra Krzyżanowskiego, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, „Czerwona Seria” Instytutu Filologii Polskiej UMCS ; 13, Lublin, 1999.
216. Panasiuk 1990, Panasiuk J. *Wybrane stereotypy ludzi w środowisku studentów lubelskich*, (praca magisterska pod kier. J. Bartmińskiego, Zakład Języka Polskiego, UMCS, Lublin, 1990.
217. Piekarczyk 2004: Piekarczyk, D. *Kwiaty we współczesnym językowym obrazie świata*. Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2004.
218. Pisarek 1978: Pisarek, W. Językowy obraz świata. – W: *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk, Wrocław 1978, s. 143.
219. Puzynina 1989: Puzynina, J. Jak pracować nad językiem wartości? – W: *Język a Kultura, T. 2: Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*, red. J. Puzynina, J. Bartmiński, Wrocław 1989.
220. Puzynina 1993: Puzynina, J.O znaczeniu wartości. – W: NW, 1993, 9-21.
221. Puzynina 1997: Puzynina, J. Słowo-wartość-kultura, Lublin, TTN KUL, 1997.

222. Puzynina 1999: Puzynina, J. Językowy obraz Boga w poezji romantycznej. – W: *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego w Polsce*. Red. B. Kreja. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego: 99-116.
223. Reddy 1979: Reddy, M. J. The Conduit Metaphor: A Case of Frame Conflict in Our Language about Language. – In: *Metaphor and Thought*. Ed. By Andrew Ortony, Cambridge: Cambridge University Press, 1979, 164-201.
224. Richards 1936: Richards, I. A., *The Philosophy of Rhetoric*. New York: Oxford Press, 1936.
225. Różyło 2004: Anna Różyło. *Dzień, noc i inne pory doby: studium porównawcze polszczyzny ogólnej i poezji Haliny Poświatowskiej*. Studium Generale Sandomiriense. Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza, Sandomierz, 2004.
226. Sapir 1949: Sapir, E. 1949. *Language. An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt and Brace.
227. Sapir 1978: Sapir, E. Status lingwistyki jako nauki. –W: *Kultura, język, osobowość*, Warszawa 1978, 88.
228. Sawicka 1997: Sawicka, Gr. *Dom w języku i kulturze*, Szczecin, 1997.
229. Searle 1969: Searle, J. *Speech acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge University, 1969
230. Searle 1979: Searle, J. Metaphor. – In: Ortony (ed.) *Metaphor and Thought*, First Ed. Cambridge University, 1979
231. Siderska, Beata. *Czym jest językowy obraz świata? Jakie pełni funkcje?* Доступ: [28.03.2022] <https://blog.atominium.com/dla-tlumaczy/czym-jest-jezykowy-obraz-swiata-jakie-pelni-funkcje/>
232. Shibles 1971: Shibles, W. A. *Metaphor: An Annotated Bibliography and History*, Language Press, 1971.
233. Śliwa 1993: Śliwa, D. Twórczość. – W: *Nazwy Wartości*, 117-132, 1993
234. Sokołowska-Walewska 2012: Sokołowska-Walewska M. J. Definicja handlu ludźmi na tle prawa międzynarodowego. – W: *Prokuratura i Prawo*, 5, 2012, 84-109.
235. Skudrzykowa, Urban 2000: Skudrzykowa A., Urban K. *Mały słownik terminów z zakresu socjolingwistyki i pragmatyki językowej*. Tow. Miłośników Języka Polskiego, 2000.
236. Słownik języka polskiego PWN: <https://sjp.pwn.pl/>
237. Steen 1997: Steen, G. J. From Linguistics to Conceptual Metaphor in Five Steps. – In: *Metaphor in Cognitive Linguistics: Selected Papers from the Fifth*

- International Cognitive Linguistics Conference*. Ed. by R. W. Gibbs and G.J. Steen. Amsterdam, 1997, 57-100.
238. Szadura 1993: Szadura J. Z badań nad autostereotypem Polaka. – W: *NW*, 1993 239-256.
239. Szadura 1995: Szadura J. Popiół. Hasło do „Słownika stereotypów i symbole ludowych”. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 7, 1995, 81-96.
240. Szamburska 2004: Niesporek-Szamburska, B. *Językowy obraz pór roku i tradycji kulturowych w twórczości dzieci*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 2004, file:///C:/Users/user/Downloads/Niesporek-Szamburska_Jezykowy_obraz_por_roku_i_tradycji.pdf
241. Szober 1939: Szober, St. Człowiek współczesny w zwierciadle języka. – W: *Język a człowiek i naród. Szkice o języku*, Lwów 1939, s. 50-65).
242. Szpyra 1996: Szpyra, J. Dlaczego „za i przeciw”, a nie „przeciw i za” – czyli o językowym obrazie świata Polaków, Anglików i Węgrów. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 8. 1996, 57-88.
243. Tomiccy 1975: Tomiccy Joanna i Ryszard. *Drzewo życia. Ludowa wyzja świata i człowieka*. Warszawa: Ludowa Spółdzielna Wydawnicza, 1975.
244. Tokarski 1988: Tokarski R., Metafora-zagadka: możliwości interpretacji. – W: *Studia o tropach Tom 1*, red. T. Dobrzyńska, Wrocław 1988
245. Tokarski 1991: Tokarski R. Człowiek w definicji znaczeniowej słowa. – W: *Przegląd Humanistyczny*, nr. 3-4, 131-140.
246. Tokarski 1997/ 1998: Tokarski, R. Językowy obraz świata a niektóre założenia kognitywizmu. – W: *Etnolingwistyka*, 1997/ 1998, nr 9/10, 7-24.
247. Tokarski 1999: Tokarski, R. Przeszłość i współczesność w językowym obrazie świata. – W: *Przeszłość w językowym obrazie świata*, red. A. Pajdzińska, P. Krzyżanowski, Lublin 1999, s. 13
248. Tokarski 2001: Tokarski, R. Słownictwo jako interpretacja świata. – W: *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 366 (I wydanie: 1993).
249. Tołstoj 1992: Tołstoj, N. I. Język a kultura niektóre zagadnienia słowiańskiej etnolingwistyki. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 5, Lublin, 1992, 15-25.
250. Urbaniak 2008: Urbanek. D. Przedstawienie – ekwiwalencja – intertekstualność. – In: *Językowy obraz świata w oryginale i przekładzie*, 2008, 231-238, 2008

251. Wierzbicka 1971: Wierzbicka, A. Gradacja – porównanie – metafora. – W: *Pamiętnik literacki*, 1971.
252. Wierzbicka 1978: Wierzbicka, A. Sapir a współczesne językoznawstwo. – W: *E. Sapir: Kultura, język, osobowość*. Przeł. B. Stanosz, R. Zimand. Warszawa, 1978, 5—32.
253. Wierzbicka: 1991: Wierzbicka, A. Uniwersalne pojęcia ludzkie i ich konfiguracje w różnych kulturach. – W: *Etnolingwistyka*, T. 4, Lublin 1991, s. 9.
254. Wierzbicka: 1996/ 2006: Wierzbicka, A. *Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne*, tłum. Adam Głaz, Lublin [tytuł oryg. *Semantics Primes and Universals*, Oxford University Press, 1996/ 2006.
255. Weisgerber 1953: Weisgerber L. *Zwischenwelt*, 1953.
256. Whorf 1982: Whorf, W.L. Model universum Indian. – W: *Język, myśl i rzeczywistość*, przeł. T. Hołówka, Warszawa 1982, s. 99.
257. Wysocka 2002: Wysocka, A. Językowy obraz Afrykanina. – W: *Etnolingwistyka*, Tom 14, Lublin, 175-196.
258. Zaron 1985: Zaron, Z. *Wybrane pojęcia etyczne w analizie semantycznej (Kochaj bliźniego swego)*, Wrocław, 1985, <https://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=3008>
259. Żuk 2010: Żuk, Grzegorz. Językowy obraz świata w polskiej lingwistyce przełomu wieków. – W: *Przeobrażenia w języku i komunikacji medialnej na przełomie XX i XXI wieku*, red. Małgorzata Karwatowska i Adam Siwiec. Wydawnictwo: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, 2010, s. 239-257.
260. <https://antitraffic.government.bg/bg/help>
261. <https://www.bg-pravo.com/2012/09/6.html>
262. <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-issn-0860-8032>
263. <https://csd.bg/bg/events/event/trafik-na-khoro-i-kanaldzhiistvo-novite-predizvikatelstva/>
264. https://ibl.bas.bg/ezikovi_spravki/migrant-emigrant-ili-imigrant/
265. <https://pglpt.com/attachments/article/335/%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%98%D0%9A%20%D0%9D%D0%90%20%D0%A5%D0%9E%D0%A0%D0%90.pdf>
266. <https://rm.coe.int/16805d41b0>
267. <https://www.umcs.pl/pl/slownik-stereotypow-i-symboli-ludowych,5561.htm#page-1>

**Източници за посочените примери в метафоричните схеми на български и
полски език:**

268. https://www.actualno.com/balkani/v-makedonija-ubiha-balkanskija-bos-na-tyrgovijata-s-beli-robini--news_627732.html
269. <https://antitraffic.government.bg/bg/news/5592-ne-zalagay-sadbata-si-na-karta>
270. <https://www.bghelsinki.org/news/trafik-na-hora-det-se-kazva-za-po-dobr-zhivot-istoriyata-na-mariya/>
271. <http://www.bnews.bg/article/178428>
272. https://bntnews.bg/bg/a/76546-razbit_kanal_za_beli_robini
273. <https://bntnews.bg/news/ekskluzivno-marshruti-za-trafik-na-migranti-prez-balgariya-se-reklamirat-v-socialnite-mrezhi-1206364news.html>
274. <https://bnr.bg/hristobotev/post/100826281>
275. <http://burgaspodlupa.com/%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%B3%D0%B0%D1%81-%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%8F-%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D0%B8>
276. <https://btvnovinite.bg/bulgaria/ekspert-internet-stava-vse-po-aktiven-kanal-za-trafik-i-eksploatacija-na-hora.html>
277. <https://bntnews.bg/news/zadava-li-se-nova-ogromna-bezhanska-valna-kam-evropa-1210848news.html>
278. <https://www.dnes.bg/obshtestvo/2017/05/31/samo-za-edna-godina-136-bylgari-beli-robi-v-beli-dyrjavi.342710>
279. <http://www.dennews.bg/news/2017/5/25/34489-transgranichen-kanal-za-trafik-na-migranti-e-razbit-v-rezultat-na-otlichna-koordinaciya-mejdu-mvr-dans-i-specprokuraturata>
280. <https://dnes.dir.bg/krimi/zadarzhaha-4-ma-kanaldzhii-za-trafik-na-migranti-kray-svilengrad>
281. <https://www.dnes.bg/obshtestvo/2022/08/26/bylgariia-triabvalo-da-se-gotvi-za-seriozna-migracionna-vylna.541482>
282. <https://www.dw.com/bg/%D0%B6%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%87%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B9-%D0%BD%D0%B5->

- [%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B5/a-15821300](#)
283. [https://www.dw.com/bg/%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B8-%D0%B8%D0%B7%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%87%D1%82%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA/a-36725486](#)
284. [https://www.dw.com/bg/%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D1%81-%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BE%D1%82-%D0%B8%D0%B7%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0-%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8/a-2600981](#)
285. [https://www.dw.com/bg/%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%B4%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%82-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D0%B6%D0%B0%D1%81%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D1%89-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B7/a-58078316](#)
286. [https://eurocom.bg/new/policijata-v-london-zadurja-17-dushi-za-trafik-na-hora](#)
287. [https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/society/20160707STO36368/trafik-na-khoro-ako-prosledim-parite-mozhem-da-otkriem-izvrshitelite](#)
288. [https://m.24chasa.bg/Article/6214648](#)
289. [https://www.marica.bg/plovdiv/gradat/razbiha-mejdunaroden-kanal-za-trafik-na-hora](#)

290. [file:///C:/Users/user/Downloads/National_strategy_migration_integration_2015-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/National_strategy_migration_integration_2015-2020%20(1).pdf)
291. <http://nessebarinfo.com/novinite/2019/10/18/trafik-na-hora>
292. <https://nova.bg/news/view/2019/03/11/243228/%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%82-%D0%B2-%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA-%D0%BD%D0%B0-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0>
293. <https://novini.bg/bylgariya/obshtestvo/525890>
294. <https://novini.bg/bylgariya/obshtestvo/149937>
295. https://novini247.com/novini/v-sledobednite-chasove-v-grad-struga-makedoniya-e-bil-ubit_120861.html
296. <https://news.bg/crime/razbiha-mezhdunarodna-prestapna-grupa-za-kanaldzhivstvo-s-balgarsko-uchastie.html>
297. <http://old.segabg.com/article.php?id=224436>
298. <https://offnews.bg/interviu/martin-stefanov-fondatcia-a21-balgaria-zhertvite-na-savremennoto-r-713255.html>
299. <https://offnews.bg/temida/kak-evropa-razbiva-mrezha-za-trafik-na-hora-video-690970.html>
300. <http://regionsliven.org/2017/10/30/1846/>
301. <http://rechnik.info/%D0%BB%D0%BE%D0%B2>
302. <https://trud.bg/article-5258430/>
303. <https://www.vesti.bg/sviat/evropa/kakva-e-istinata-za-26-te-myrtvi-momicheta-v-italiia-6075871?page=id&comments=1>
304. <https://webcafe.bg/svyat/1178272674-v-ubezhishtata-za-bivshi-beli-robini.html>
305. <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/11355740>
306. <https://www.24chasa.bg/region/article/5821321>
307. <https://trud.bg/366-%D0%B6%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA-%D1%83->

[%D0%BD%D0%B0%D1%81-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8/](#)

308. <https://aenetworks.prowly.com/108175-bogaty-wplywowydrapieznik-dlaczego-nikt-nie-pomogl-ofiarom-epsteina>
309. <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/49-migrantow-probowalo-przeplynac-kanal-la-manche/>
310. <http://www.chodziej.policja.gov.pl/w11/aktualnosci/234578,Pogadanki-z-mlodzieza-o-handlu-ludzmi.html>
311. <https://www.dw.com/pl/handel-lud%C5%BAmi-polacy-w%C5%9Br%C3%B3d-najcz%C4%99stszych-ofiar/a-17405841>
312. <https://www.dw.com/pl/niemcy-raj-dla-handlarzy-%C5%BCywym-towarem/a-16724117>
313. <https://www.dw.com/pl/tajskie-prostytutki-w-niemczech/a-44356097>
314. <https://www.dw.com/pl/szokuj%C4%85ce-dane-coraz-wi%C4%99cej-dzieci-ofiarami-handlu-lud%C5%BAmi/a-16516563>

315. <https://www.dw.com/pl/wsp%C3%B3%C5%82czesne-niewolnictwo-dotyczy-zwykle-kobiet-jest-raport/a-46976361>
316. <https://www.dw.com/pl/wsp%C3%B3%C5%82czesne-niewolnictwo-dotyczy-zwykle-kobiet-jest-raport/a-46976361>)
317. <https://www.focus.pl/artykul/handel-zywym-towarem-w-xxi-wieku-seksualne-niewolnice>
318. <http://gazetabaltycka.pl/promowane/handel-ludzmi-ma-sie-dobrze-czlowiek-to-cenny-towar>
319. <https://www.gdansk.uw.gov.pl/2468-handel-ludzmi-co-trzeba-wiedziec>
320. <https://www.gospodarkamorska.pl/fala-migracyjna-we-wloszech-rosnie-55408>
321. <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/handel-ludzmi-w-polsce>
322. <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/kampania-nie-stan-sie-ofiara-handlu-ludzmi>
323. <http://www.handelludzmi.eu/hl/aktualnosci>
324. <http://kampaniespoleczne.pl/azjatycka-marionetka>
325. <https://krosno24.pl/informacje/wloski-handlarz-kobietami-zatrzymany-w-krosnie-i3889>

326. <https://www.newsweek.pl/swiat/imigranci-chca-przedostac-sie-przez-kanal-la-manche-do-anglii/4kwdgtq>
327. <https://stealingearth.com/handel-ludzmi/>
328. <https://slaska.policja.gov.pl/kat/informacje/wiadomosci/89784,Zatrzymani-handlarze-kobietami.html>
329. <https://www.rp.pl/przestepczosc/art10460151-magdalena-zuk-zwerbowana-przez-handlarzy-ludzmi>
330. <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art5142101-prostytucja-tylko-po-nordycku>
331. <https://www.rp.pl/Uchodzcy/308029874-Szczescie-imigrantow-Byle-nie-u-nas.html>
332. <http://www.siecbakhita.com/index.php/historie-ofiar/56-kristina-zycie-w-piekle>
333. <https://utroruse.com/article/20184/>
334. <https://wiadomosci.wp.pl/jeszcze-troche-wytrzymam-i-bedzie-lepiej-tak-handluje-sie-ludzmi-6763417662180128a>
335. <https://walcz.policja.gov.pl/zwa/aktualnosci/aktualnosci/21283,Europejski-Dzien-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html>
336. <https://wgospodarce.pl/informacje/107765-zatrzymania-przemynikow-nielegalnych-imigrantow-w-polsce>
337. <http://www.wogrodzienowejziemi.pl/2020/>
338. <https://zachodniopomorska.policja.gov.pl/sz/aktualnosci/aktualnosci/29017,Zachodniopomorscy-policjanci-wlaczyli-sie-w-akcje-informacyjna-dotyczaca-handlu.html>

Источници за посочените примери в личните истории на български и полски език:

339. <https://youtu.be/kDviPZddHMM>
340. <https://www.youtube.com/watch?v=hGvngoeR8TU&t=6s>
341. <https://www.youtube.com/watch?v=OozIAPunI-U>
342. <https://novini.bg/show/osemnadeset-plus/669380>
343. <https://www.youtube.com/watch?v=ShSdia-VaOM>
344. <https://youtu.be/zDe3hQOEndY>
345. <https://youtu.be/R6NasQ7SBS8>
346. <https://youtu.be/VokVSowcAiU>

347. <https://youtu.be/XyUs5prMbjQ>
348. <https://youtu.be/xcoBoWt0c88>
349. <http://www.siecbakhita.com>.
350. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/08/05/2114699> trafik na hora det se
[kazva za po-dobur jivot -/](#)
351. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/08/08/2118373> trafik na hora vurvi s
[i ako mojesh - istoriata na tadi/](#)
352. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2012/10/18/1927869> trafik na hora momic
[he 2/](#)
353. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/08/07/2117431> trafik na hora detegle
[dachkata - istoriata na gergana/](#)
354. <https://offnews.bg/obshtestvo/euprotects-trafik-na-hora-razkaz-za-zhertva-i-terapevt-697672.html>
355. <https://nova.bg/news/view/2019/02/23/241558/%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BE-50-%D1%85%D0%B8%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%B8-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D0%B6%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA-%D0%BD%D0%B0-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0>
356. <https://genderalternatives.org/bg/388-vizhte-izpovedta-na-edna-mlada-zhena-zhertva-na-trafik-na-hora>
357. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2012/04/10/1804955> trafik na hora jivotut
[kato chernova/](#)
358. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2012/04/06/1802945> trafik na hora megi v
[stranata na trafika/](#)
359. <https://btvnovinite.bg/predavanja/tazi-sabota-i-nedelia/pohod-na-svobodata-sreshtu-trafika-na-hora-edna-ot-zhertvite-razkazva-kak-se-e-promenil-zhivotat-j.html>
360. <https://offnews.bg/obshtestvo/euprotects-trafik-na-hora-razkaz-za-zhertva-i-terapevt-697672.html>
-